

Valsts prezidents novērtē Latvijas studentu pasaules līmeņa izcilību

Valsts prezidents Egils Levits Rīgas pilī tikās ar Latvijas Universitātes (LU) Juridiskās fakultātes studentu komandu, kas 68 komandu konkurencē no 33 Eiropas valstīm uzvarējusi Eiropas Padomes un Eiropas tiesību zinātņu studentu apvienības organizētajā Eiropas Cilvēktiesību tiesas procesa izspēlē.

“Tas ir milzīgs panākums un stabils solis augšup pa karjeras kāpnēm,” sveicot komandu, teica Valsts prezidents. Arī LU Juridiskās fakultātes dekāne Asoc. prof. Dr. iur. Anita Rodiņa atzina, ka fakultāte ļoti lepojas ar rezultātu, un tas ir apliecinājums, ka topošajiem juristiem ir jāpiedalās šādās izspēlēs, lai ne tikai pilnveidotu sevi, bet arī atbilstoši fakultātes sniegtu un nestu Latvijas vārdu pasaulē.

LU Juridiskās fakultātes komanda konkursā finālā mērojās spēkiem ar Oksfordas universitātes komandu, kas ir iepriekšējo gadu laureāte, taču galu galā uzvaras

godu atveda uz Latviju. Balvā topošās juristes ieguvušas iespēju vienu mēnesi darboties kā praktikantes Eiropas Cilvēktiesību tiesā, kur par tiesnesi no 1995. līdz 2004. gadam strādāja arī Valsts prezidents Egils Levits.

Tikšanās laikā Valsts prezidents ar studentēm pārrunāja augstākās izglītības reformas nepieciešamību, raugoties no studējošo perspektīvas. Kā galveno iemeslu vajadzībai pēc reformas studentes minēja augsto studentu skaitu, kuŗi izvēlas

studēt ārzemēs, nevis Latvijā. “Mūsu gaišie prāti ir nepieciešami Latvijai,” bija pārliecinātas studentes. Tāpat tika diskutēts par studentu pilsonisko aktivitāti un risinājumiem, kā veicināt jauniešu vēlmi iesaistīties demokrātijas procesos.

Foto: Ilmārs Znotiņš, Valsts prezidenta kanceleja

Francijas vēstniece iepazīst Latviju

Nesen akreditētā Francijas vēstniece Latvijā Aurēlija Ruajē-Gunēna (*Aurélie Royet-Gouin*) un Francijas vēstniecības padomniece sadarbības un kultūras jau-

tājumos *Véronique Dussaussois* kopā ar Francijas institūta Rīgā darbiniecēm devās iepazīties ar mūsu zemes arhitektūras pērli Rundāles pili. Pa ceļam augstās

viēšņas iegriezās Mazajā Mežotnes pilī, kas pazīstama kā vizuālo mākslu un mūzikas mājvieta. Te jau desmito gadu notiek mūsu pasaulslavenā komponista Pēterā Vaska fonda koncerti “Pēteris Vasks ielūdz. Vasara. Mežotne”, kā arī mākslinieku plenēri un izstādes. Francijas viēšņām bija

iespēja aplūkot Helēnas un Ivara Heinrichsonu gleznu izstādi. Mazās Mežotnes pils saimniece, Pēterā Vaska fonda prezidente Regīna Deičmane pastāstīja gan par fonda darbību, gan par šīs skaistās Zemgales vietas gadsimtiem seno vēsturi un kultūras mantojumu.

Francijas vēstniece Aurēlija Ruajē-Gunēna (kreisajā pusē) kopā ar Regīnu Deičmani (vidū) un *Véronique Dussaussois* pie Mazās Mežotnes pils

Aurēlija Ruajē-Gunēna pie Helēnas Heinrichsones gleznas

Latvija dienu ritējumā

3. un 4. lpp.

Juŗa Lorenca un Sallijas Benfeldes komentāri

5. lpp.

In Memoriam Juris Kronbergs (1946. gada 9. augusts – 2020. gada 6. jūlijs)

6. lpp.

Tautieŗi atgrieŗas. Cik par to zināms?

7. lpp.

Trimdas archīvu mājupceļš

9. lpp.

No Ņujorkas Elles ķēķa līdz Cēsīm

10. lpp.

MĀRIS
BRANCIS

Diez, vai kāds mākslas cienītājs ir piedzīvojis tādu neordināru situāciju, kad izstādes pirmā diena sakrīt ar pēdējo? Tas šogad tika pieredzēts pandēmijas dēļ. 19. jūnijā galerijā *Art Platz* Rīgā, Alberta

gaumi, radot svētku noskaņu un iedvesmojošu mākslas iespaidu.

Šādā gaisotnē ļoti iederējās arīdzan Jāņa Krišāna smalkie gleznojumi. Taisnība izstādes rīkotājiem, ka mākslinieka vārds

niecību (1954-1958), tajā pašā institūtā, kuŗā mācījies, piemēram, tāds spožs latviešu mākslinieks kā Edvīns Strautmanis. Pēc dienesta ASV bruņotajos spēkos, kā teikts katalogā, „darbojies tēlniecības studijā”. No avižu rakstu faksimiliem var noprast, ka viņš vairāk gan nodarbojies ar glezniecību. Jāņa Krišāna gleznu „labākā īpašība”, Anšlava Egliša ieskatā, ir „diez-

kuŗš pārmantojis sena valdzinājuma noslēpumus”. Šis apgalvojums šķiet visai mīklains, bet – varbūt tāds ir šī mākslinieka kredo – palikt neuzminētam, līdz galam neiepazītam, tikai gluži vienkārši nodarboties ar mākslu? Arī izstādē ieraugāmais liek domāt, vai Jānis Krišāns ir Amerikas kultūrā gribējis ierakstīties. Viņš bijis un joprojām ir eiropietis, Eiropas kultūras cie-

nītājs un apbrīnotājs. Cilvēka personība kopš renesanses laikiem ir bijusi Vecā kontinenta uzmanības lokā, ko pārmantojis arīdzan latviešu mākslinieks. Pastēļos jaušams latvieša inspirācijas avots – franču glezniecība, kuŗā liela vieta 20. gadsimtā bija ierādīta pastēļglezniecībai, atcerēsimies kaut vai Edgaru Degā (*Edgar Degas*). Jānis Krišāns lieliski pārvalda

Izstādes – sarīkojuma viesi. Priekšplānā tās atbalstītājs Richards Jēkabsons // FOTO: Atis Ieviņš

Baroka komponista Claudio Monteverdi operu ārijas un duetus dzied Jolanta Strikaite-Lapiņa (kreisā pusē) un Nora Kalniņa, mūzicē klavesiniste Gertruda Jerjomenko

Jāņa Krišāna pastēļi galerijā *Art Platz* Rīgā // FOTO: Atis Ieviņš

ielā 4, kur aicināja reizē atvērt un arī noslēgt Amerikas latviešu mākslinieka Jāņa Krišāna pastēļu izstādi. Svētku reizē izstādes atbalstītājs uzņēmējs Richards Jēkabsons dāvināja katalogus un sarīkoja burvīgu koncertu, ko kopā ar draudzenēm ļoti aizkustinoši izpildīja sponsora māsa Nora Kalniņa. Pēc izstādes aizvēršanas galerijas telpās būs skatāma Jāņa Pauļuka glezniecība.

Galerija *Art Platz* iemitinājusies vienā no krāšņākajiem jūgendstila ielas greznajiem namiem, ko projektējis arhitekts Michails Eizenšteins, slavenā krievu kinorežisora Sergeja Eizenšteina tēvs. Galerija ir iekārtota ar patiesi augstu

Latvijas mākslas draugiem praktiski ir svešs. Nevienā izdevumā viņa vārdu nesastapu, tāpat arī ALMAS (Amerikas Latviešu mākslinieku apvienības) albumā un Amerikas latviešu mākslas dzīves chronistes Eleonoras Šturmas grāmatā. Jāatzīst, ka arī izstādes katalogs sniedz visai skopas ziņas, tuvāk ar šo tēlnieku un gleznotāju neapazīstinot. Raudzīsim iepazīties!

Jānis Krišāns ir dzimis 1936. gadā Rogovkā, Latgalē. Kaŗa beigās līdz ar ģimeni devies bēgļu gaitās uz Vāciju, pēc tam pārcēlies uz dzīvi ASV. Te 18 gadu vecumā sācis studijas Čikāgas Mākslas institūtā (*Art Institute of Chicago*), kur apguvis tēlniecību un figurālo glez-

gan iespaidīgā masivitātē”. Klasīķis, tolaik avīzes *Laiks* daiļo mākslu apskatnieks, arī uzslavē neliela izmēra gleznojumus, akvareļus un krāsainos zīmējumus, „kas darināti vieglos, dzidrākos toņos un liecina par gluži labu krāsu izjūtu un mākslinieciski elastīgu pieeju”.

Katalogā minēts, ka piedalījies izstādēs Milvokos, Sandjego, Ņūmeksikā un Losandželosā. Labrāt ceļojis uz Meksiku, un foto uzņēmumi liecina, ka kopā ar mīļoto sievu Skaidrīti vairākkārt bijis Florencē. Mākslas zinātnieks Jānis Borgs vēsta, ka mākslinieks „daudzus gadus pavadījis Itālijas kultūrtelpā, pat identificējies kā tās mākslas piederīgais, kā gara radnieks,

zīmējuma specifiku, portrets un akts ir apbrīnojami ar savu maigumu, noskaņām, lirismu. Izstādē apbūra maigās krāsas, izsmalcinātā, apģarotā tonālā harmonija, krāsziēda liegums un patiesums. Būtu gan gribējis uzziņāt, vai izstādē skatāmie darbi un katalogā reproducētie ir pēdējo gadu vai agrāka laika darbi.

Nobeigumā jāizsaka cerība, ka šī izstāde nebūs pēdējā, un mēs šo visnotaļ interesanto mākslinieku iepazīsim vairāk.

Vēl tikai jāuzsver, ka Jānis Krišāns šo izstādi veltījis ilggadīgajai iedvesmotājai, savai mīļotajai sievai Skaidrītei, kuŗa nu jau vēro vīru, viņa darbus un mūs visus no debesu maliņas.

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Apstiprināts Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam

“Nacionālais attīstības plāns ir kā mozaīka, kas atspoguļo visas Latvijas sabiedrības izpratni par to, kas ir svarīgs mūsu valsts attīstībai, un tas ir demokrātiska kompromisa rezultāts. Iepriekšējā plānošanas perioda pieredze liecina, ka Nacionālais attīstības plāns ir nepārtraukts process, kuŗam balsojums Saeimā ir drīzāk starta šāviens, nekā noslēdzošais posms. Saeimas lēmumā pausts Saeimas viedoklis par Nacionālo attīstības plānu un nepieciešamo rīcību un investīcijām Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanā. Īpaša uzmanība veltīta veselības aprūpes jomai, tautsaimniecības atjaunošanai, un reģionālai attīstībai,” sacīja par Nacionālo attīstības plāna virzību Saeimā atbildīgās Ilgtspējīgas attīstības komisijas priekšsēdis Vjačeslavs Dombrovskis.

Saeimas lēmumā uzsvērts, ka ar 2021. gadu Latvijā un Eiropas Savienībā (ES) sākas jauns vidēja termiņa plānošanas periods un Latvijai ir nepieciešams skaidrs, izsvērts, labi pamatots un uz sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu vērstas valsts attīstības redzējums, kura īstenošanā nākamajos septiņos gados tiks ieguldīti ievērojami ES un valsts budžeta līdzekļi.

Saeima 2. jūlijā galīgajā lasījumā pieņēma **Starptautisko skolu likumu**. Likums nodrošinās vispārējās izglītības pieejamību ārvalstu un starptautisko organizāciju nodarbināto personu bērniem, tādējādi veicinot starptautisko sadarbību jautājumos, kas saistīti ar izglītību.

Valdības lēmums par koncertzāli ir svarīgs signāls visai sabiedrībai

Valdības lēmums attīstīt akustiskās koncertzāles projektu teritorijā Kronvalda parkā, kur atrodas bijušās Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas ēka, ir svarīgs politisks lēmums, “kuŗš tagad profesionāli jāinterpretē,” Latvijas Radio raidījumā uzsvēra Kultūras ministrijas padomnieks, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas RISEBA Arhitektūras un dizaina nodaļas vadītājs, arhitekts Jānis Dripe. Jautājums, vai pieņemami akustiskās koncertzāles projektu attīstīt, nojaucot ēku Elizabetes ielā 2, kur padomju laikā mitinājās kompartija, bet tagad izvietoti biroji, ir sašķēlis arī arhitektu rindas. Lai arī domas dalās par ēkas kultūrvēsturisko nozīmi, tomēr lielākie iebildumi ir par veidu, kā valdība izlēma jautājumu par koncertzāles vietu.

Jānis Dripe

Jānis Dripe uzsvēra, ka steiga būtisku lēmumu pieņemšanā nekad nav vēlams, taču var saprast kultūras ministra Naura Puntūļa (Nacionālā apvienība) vēlmi izšķirties ātri. “Jo šis nosacītais naudas dalījums gan bija steidzīgs, un kultūra tur pieteica savas pretenzijas. Man šķiet – pamatoti pieteica,” atzīmēja Dripe, uzsverot, ka “tālākam procesam ir jābūt jēgpilnam un sabiedrībā izdiskutētam.

Par adreses deklarēšanu Latvijā

Saeima 17. jūnijā galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Dzīvesvietas deklarēšanas likumā, nosakot, ka Latvijas valstspiederīgie, kuŗi dzīvo ārvalstīs, papildu savai dzīvesvietas adresei ārvalstīs varēs norādīt arī adresi Latvijā. Minētais likums attiecas tikai uz tām personām, kuŗu dzīvesvieta ir Latvijā.

Likumā tagad noteikts, ka persona, kuŗai ir deklarēta dzīvesvieta Latvijā, var norādīt tikai vienu papildu adresi, ko varēs norādīt ne tikai Latvijā, kā tas ir tagad, bet varēs norādīt papildu adresi arī ārvalstī, kā arī to mainīt vai izbeigt.

Tāpat atļauts personai, kuŗai ir norādīta adrese ārvalstī, norādīt vienu papildu adresi vai nu Latvijā vai ārvalstī, kā arī to mainīt vai izbeigt. Tādējādi varēs izveidoties situācija, ka gan personas pamatadrese, gan papildu adrese būs ārvalstīs.

Dalās pieredzē ar Īrijas kollēģam

Gatavojoties tūrisma sezonas atkal atvēršanai, kuŗa šogad vīrusa trauksmes dēļ, tika pārtraukta visā pasaulē, Īrijas galvaspilsētā Dublinā, tai skaitā Dublinas vecpilsētā (*Temple Bar*), tiek atvērtas restorānu un kafējnicu āra terases. Lai šim atbildīgajam solim sagatavotos, Dublinas vecpilsētas organizācija *Temple Bar Company (TBC)*, kuŗa ir Dublinas domes sadarbības partneris un atbildīgā iestāde par visu notiekošo Dublinas vecpilsētā, tai skaitā par viesnīcu, bāru, tūrisma centru, kafējnicu un restorānu labo sadarbību un labklājību, tikās ar Latvijas restorānu biedrības prezidentu un Rīgas Tūrisma attīstības biroja vadītāju Jāni Jenzi.

Latvija pievienojas Eiropas Kosmosa aģentūrai

Latvijas pievienošanās Eiropas Kosmosa aģentūrai (EKA) asociētās dalībvalsts statusā apliecina gan Latvijas zinātnes un pētniecības, gan uzņēmēju gatavību daudz kvalitatīvākām sadarbības iespējām, un tas ir ceļš uz aizvien plašāku augstas pievienotās vērtības produktu radīšanu un valsts ekonomisko izaugsmi, preses konference pirms līguma parakstīšanas sacīja izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska.

Ministre norādīja, ka augsto tehnoloģiju sektora attīstība ir visviešākajā veidā saistīta ar sabiedrības izglītošanu, un tā sākas jau skolas solā. Tādēļ jaunā kompetenču pieeja veicinās izpratni par darbu ar datiem un to savstarpēju salāgošanu. “Lai arī varbūt to ikdienā neapzināties, ikviens no mums jau šobrīd izmanto kosmosā iegūtos datus, un turpmāk tas būs iespējams daudzveidīgāk

un mērķtiecīgāk,” sacīja I. Šuplinska.

Kultūras ministrs tiekas ar ēkas Elizabetes 2 arhitektu tuviniekiem

3. jūlijā kultūras ministrs Nauris Puntulis tikās ar ēkas Elizabetes ielā 2 arhitektu tuviniekiem, lai pārrunātu ieceri būvēt nacionālo koncertzāli izvēlētajā lokācijā. “Ne-raugoties uz atšķirīgiem viedokļiem, dialogs ar arhitektu Jāņa Vilciņa un Alfonta Ūdra tuviniekiem bija konstruktīvs, atklāts un cieņpilns. Skaidrs, ka modernisma arhitektūras mantojums Latvijā ir nopietni jāpēta un jādokumentē, kas nenozīmē, ka viss šis mantojums ir jāsaģlabā fiziski par katru cenu, taču dokumentēšana un apzināšana jāveic, pielietojot visas 21. gadsimta tehnoloģiskās iespējas. Turpmākais process notiks ciešā sazobē ar visām iesaistītajām pusēm – arhitektiem, ainavu arhitektiem, pilsētplānotājiem u. c., organizējot dažāda formāta izpēti, plenēru, kuŗu rezultātiem jāklūst par arhitektu konkursa pamatu. Un konkursā tā jau būs arhitektu izšķiršanās – saģlabāt, daļēji saģlabāt vai nojaukt šo ēku. Mums visiem lielisks piemērs ir analogs koncertzāles konkurss Viļņā. Sarunā esam vienojušies, ka nepieciešams izveidot sabiedrisko padomi, kas vēros un vērtēs procesa gaitu,” atzīmē Nauris Puntulis.

“Tiekoties ar ministru, saņēmām apsolījumu, ka pirms jebkādu darbu uzsākšanas, vispirms tiks veikta vispusīga administratīvās ēkas Elizabetes ielā 2 novērtēšana, lai precīzi zinātu tās gan kultūrvēsturisko, gan materiālo vērtību, kā arī arhitektu ģimeņu pārstāvjiem būs iespēja piedalīties īpaši veidotā sabiedriskajā uzraudzības padomē, lai nodrošinātu atklātību pret sabiedrību par turpmāk pieņemtajiem lēmumiem,” saka arhitekta J. Vilciņa mazmeita Rūta Grikmāne, piebilstot, ka projekta autoru radinieki turpinās skrupulozi sekot līdz pieņemtajiem lēmumiem un turpmākajām darbībām.

NEPLP Latvijā aizliedz Kremļa ietekmīgāko propagandas kanālu

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP), ievērojot Eiropas Savienības (ES) Padomes noteiktās sankcijas, nolēmusi aizliegt Latvijā izplatīt septiņas RT (iepriekš zināms kā *Russia Today*) grupas programmas, kas Latvijas drošības iestāžu vērtējumā ir ietekmīgākie Krievijas propagandas kanāli Rietumos.

Pie Saeimas deputātes

Dagmāras Beitneres Le Gallas ciemojās Kuldīgas Centra vidusskolas 12. klases skolnieks Oto Brantevics. Viņš ieguvis godalgotu vietu Publisko tiesību institūta rīkotā eseju konkursā, saņemot iespēju tikties ar paša izvēlētu politiķi. Oto sabiedrībā plašāk pazīstams kā galvenās lomas atveidotājs filmā “Dvēseļu putenis”.

Kopīgi ar deputāti pārrunātas ne tikai filmas tapšanas process, bet arī dažādi ar vēsturi un politiku saistīti jautājumi. Beitnere Le Galla izjutusi patiesu prieku, ka

SPILGTS CITĀTS

Par pieminekļiem, jauno koncertzāli un Nākotnes namu

No arhitektūras doktora **Jāņa Lejnika** intervijas nedēļrakstā “Sestdiena”

Katrs režīms cenšas novākt iepriekšējo laiku pierādījumus. Vācieši 19. gadsimta beigās – 20. gadsimta sākumā uzstādīja “Zelta bruņinieku”, bīskapu Albertu un ko tik vēl ne, padomju vara lielāko daļu no tiem 40. gadu beigās novāca (Herdera pieminekli izvilka un nolika atpakaļ 1959. gadā par godu Austriemvācijas līderi Valtera Ulbrichta vizītei.)

Ja režīma pieminekļus nenovāc varas maiņas laikā, vēlāk to izdarīt ir diezgan bezcerīgi. Piemēram, Uzvaras monumentu varēja novākt 90. gadu sākumā, bet, ja tagad man jautātu, vai iespējams nojaut, es teiktu: par vēlu. Amerikā vai Anglijas vidienē tagad pieminekļu gāšana ir huliganisma akcija, bet var jau būt arī tā, ka ar laiku elektorāta sastāvs tur mainās un demokrātiski ievēl mērus, kuŗiem šie pieminekļi simbolizē tikai verdzību vai vergturu radīto kultūru, tātad nogāžami. (..)

16 gadus nevarēja atrast koncertzālei vietu un pēkšņi 33 stundās atrada?

Parādījās nauda. Būvniecībā naudai ir liela nozīme, tā, atvaino, nav gleznošana vai sacerēšana, tās ir miljonu investīcijas. (..) Es kopā ar arhitektiem Juri Dambi un Andri Rozi pirms gadiem piecpadsmit taisīju Rīgas vēsturiskā centra analīzi. Tas gabals Elizabetes ielā 2, kur tagad būvēs koncertzāli, ir pulka lielāks par AB dambi. Tā vieta nav slikta. Problēma tā, ka tur ir ēka, kas līdz šim nevienam nekādas negatīvas emocijas neizraisa, izņemot politiskās. Jā, biroju ēka parkā, tas nav labs stils, bet Rietumeiropa ir pilna šādu ēku, kuŗas visvarenas globālas kompanijas ir ielikušas zaļos laukumos. Bagāts dara, kā grib. (..)

Man gribētos pierādījumus, ka nauda būs ne tikai nojaukšanai un projekta izstrādei, bet arī uzbūvēšanai. Par nojaukšanu būvkompanijas jau berzē rokas, nojaukšana ir patīkams darbs. Negribētos, lai notiek tā, kā noticis ar Sporta pili, kuŗu nojauc, igauņu investors sola būvēt mājas, bet nekas nenotiek.

Pieļauju, ka tagad saņemšu *braņas* no kollēģām, kas uzstājas pret nojaukšanu, bet pasaulē ir pilns ar skaistām modernisma mājām, un visā pasaulē tās novāc, lai būvētu kaut ko jaunu. (..)

Arhitektu vidū asas diskusijas bija par Okupācijas muzeja pārbūvi.

Piekrītu uzskatam, ka lai ēku, kas daudzu atmiņā ir sarkano Strēlnieku muzejs, varētu saukt par Okupācijas muzeju, tā bija jāpārzīmolo. To nodrošina Gunāra Birkerta projekts un Kristapa Ģelža sarkanā siena paralēli Grēcinieku ielai.

Ko ar Strēlnieku pieminekli darīt? Gāzt nost?

Lai viņi tur stāv ar visām sarkanajām zvaigznēm. Viņi ir tā ansamblā sastāvdaļa.

Saeimas deputāte **Dagmāra Beitnere Le Galla** sarunā ar **Oto Brantevicu**

Latvijā ir tik gudri un talantīgi jaunieši. Saeimas deputāte pateicās Oto par apciemojumu un interesantu sarunu.

Armija pārtrauks patrolēt uz valsts austrumu robežas

Valdība iepriekš bija apstiprinājusi rīkojuma projektu par armijas atbalsta sniegšanas pagarinājumu Valsts robežsardzei līdz 9. jūlijam, pamatojoties uz vērtējumu par epidemioloģisko situāciju Krie-

vijā un Baltkrievijā, kā arī veikto risku analīzi un informāciju par nelegālās imigrācijas straujo pieaugumu pēc ārkārtējās situācijas termiņa beigām. Ik dienu uz robežas ar Krieviju un Baltkrieviju atbalsta sniegšanā bija iesaistīti 60 karavīru un zemessargu, kā arī līdz 15 transportlīdzekļi.

Tagad nolemts, ka Latvijas ar-

Artis Pabriks

mija pēc 9. jūlija vairs neplānos turpināt kopā ar robežsargiem piedalīties patrolēs uz valsts austrumu robežas, pastāstīja aizsardzības ministrs Artis Pabriks (AP).

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Viņš norādīja, ka patlaban situācija nav tik sarežģīta, lai zemesargi turpinātu piedalīties valsts austrumu robežas uzraudzībā. Tāpat jāņem vērā, ka zemesargi nav profesionālā dienesta karavīri un viņiem ikdienā jāpelna iztika savās civilajās profesijās, teica Pabriks. “Ja nākotnē pasliktināsies situācija, tad noteikti iesaistīsimies,” piebilda ministrs.

6. jūlijā, aizsardzības ministrs Artis Pabriks ASV aizsardzības atašejai Latvijā pulkvežleitnantei Aleksandrai Nilsenai (*Alexandra K. Nielsen*) pasniedza aizsardzības ministra apbalvojumu “Atzinības Goda zīme”. Tā ir pateicība par ieguldījumu Latvijas aizsardzības spēju attīstībā. Apbalvošanas ceremonijā piedalījās arī Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonids Kalniņš.

Diasporas dzīvē iesaistās aptuveni divas trešdaļas ārzemju latviešu

Diasporas aktivitātēs iesaistās apmēram divas trešdaļas ārzemēs dzīvojošo latviešu, secināts Latvijas Universitātes un Ārlietu ministrijas pētījumā. Visvairāk iesaistās komunicējot internetā, piemēram, Facebook grupās. Savukārt tikai viena trešdaļa iesaistās klātienē pasākumos. Būtu jādomā par to, kā iesaistīt pēc iespējas vairāk ārzemju latviešu, tā pirmdien, 6. jūlijā, sprieda Ārlietu ministrijas rīkotajā diskusijā. Ārzemēs dzīvo aptuveni pusmiljons esošo vai bijušo Latvijas valstspiederīgo, secināts pētījumā. Precīzus datus par diasporas lielumu un sadalījumu pa valstīm gan iegūt ļoti grūti. Tomēr uzskatāms, ka lielākā daļa dzīvo Eiropas Savienības valstīs. Profesors Michails Hazans stāstīja, ka sagaidāms, ka diaspora tikai augs.

Michails Hazans

“Tā augs ne tikai tāpēc, ka cilvēki aizbrauks no Latvijas, bet tāpēc, ka tur ir dabiskais pieaugums. Diaspora pārsvarā ir jauna, ja mēs nerunājam par ASV. Pārsvarā tā ir jauna kopiena, un dzimstība tur ir augstāka nekā mirstība. Tāpēc diaspora augs uz šī reķīna. Un cilvēki turpinās aizbraukt ne tik lielā skaitā. Jaunākie dati rādīja aptuveni 5% diasporas pieaugumu Ziemeļu valstīs no 2019. gada sākuma uz 2020. gada sākumu,” norādīja Hazans. Daļa no izbraukušajiem, protams, atgriežas. No 2013. gada līdz 2016. gadam uz Latviju reemigrēja 17 000 Latvijas valstspiederīgo. Visaptverošus datus par reemigrantu kopieni Latvijā gan iegūt nevarēja. Pētījumā tika aptaujāti vairāki tūkstoši ārzemēs dzīvojošu latviešu un secināts,

ka 60% ir tādi, kas iesaistās diasporas dzīvē, bet tikai puse no šiem 60% iesaistās klātienē pasākumos. Lielākajai daļai iesaiste ir saistīta ar grupām vietnē Facebook, reālajā dzīvē viņi īsti šajās aktivitātēs neiesaistās

Latviešu nedienas ar vārdu atveidošanu Lielbritānijā

Angļu valodā rakstītie burti tiek izrunāti pavisam citādāk nekā latviešu valodā, piemēram, “i” lasa kā “ai”, “c” būs “k”, “j” – “džeī”. Viss ir labi, kamēr briti netiek pie latviešu vārdu rakstīšanas un burtošanas. Latvieši Apvienotajā Karalistē jau samierinājušies, ka jāatsaucas uz dažādām sava vārda versijām, arī tādām, ko neatpazīst, taču brīžiem sanāk izcili pārpratumu. Anglijā Zane ir vīriešu vārds. Daudzi tradicionāli latviešu vārdi britiem izskatās un skan nepazīstami, tādēļ Uģiem jāsamierinās, ka tiek dēvēti par *Jūdži*, bet Ineses par *Aines* vai *Inīsis*. Dažkārt no Sarmītes sanāk *Sāra*, no Nanijas – *Nindža*. Baiba mēdz būt *Babija*, Biba, Beibi, Babra, Bārbija un pat *Biber*. Jāna vietā nereti gaida sievieti, bet Zane ir vīriešu vārds.

Ziņas īsumā

- Brīvprātīgo kontaktu fiksēšanas lietotni *Apturi Covid* līdz šim lejupielādējuši apmēram 80 000 cilvēku, no viņiem apmēram puse – jau pirmajā lietotnes darbības nedēļā. Uz 5. jūliju Latvijā bija veikti 1185 *Covid-19* testi un reģistrēts viens jauns saslimšanas gadījums, taču valstī kopumā no slimības izveseļojušies 1000 cilvēki, liecina Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) apkopotā informācija.

- Jūlijā **Latvijas kontingents** uzsāk sešu mēnešu dežūru Vācijas vadītajā Eiropas Savienības (ES) Kaujas grupā, kurā piedalās arī Austrija, Čehija, Chorvācija, Īrija, Nīderlande, Somija un Zviedrija. ES Kaujas grupā Latviju pārstāv deviņi zemesargi, kas integrēti Vācijas Bruņoto spēku vienībā taktisko uzdevumu izpildei.

- No 29. jūnija līdz 3. jūlijam Valsts robežsardzes kolledžas angļu valodas pasniedzēji sadarbībā ar kollegām no Lietuvas Republikas Robežsargu skolas Valsts robežsardzes kolledžā organizēja **angļu valodas profesionālās terminoloģijas kursu** Latvijas un Lietuvas robežsardzes dienestu amatpersonām.

- Latvijā novērota jauna putnu suga – **dzeltenais gārnis**, vēsta portāls *latvijaspurni.lv*. Gārni pirmais pamanījis putnu vērotājs Andris Erts un nofotografējis ornitologs Gaidis Grandāns. Dzeltenais gārnis redzēts 1. jūlijā Daugavā pie Daugavpils.

- Eiropas Demokrātisko vēlēšanu platforma izveidojusi jaunu datubāzi, kas mēģina identificēt **“viltus” vēlēšanu novērotājus**. Latvijā ir pieci, iespējams, “neobjektīvie novērotāji” – pašreizējā Eiropas Parlamenta deputāte Tatjana Ždanoka (Latvijas Krievu savienība), bijušie Eiropas Parlamenta deputāti Mirosļavs Mitrofanovs (Latvijas Krievu savienība) un Andrejs Mamikins (iepriekš *Saskaņa*), prokremliskais aktīvistis

Aleksandrs Gaponenko, kā arī Saeimas deputāts Armands Krauze (Zaļo un Zemnieku savienība).

Latvietis sajūsmināja Eltonu Džonu

11. jūnijā britu mūziķis Eltons Džons vietnē *Instagram* publicēja video, kurā latviešu vijolnieks Roberts Balanas vijoles izpildījumā spēlēja dziesmas *I'm Still Standing* kaverversiju.

Roberts skaidro, ka video tapa maija sākumā un šo skaņdarbu bija iecerējis atskaņot Karaliskās mūzikas akadēmijas Reģenta pasākumā kā pārsteigumu pašam Eltonam Džonam un pārējiem viesiem. Lai arī pasākums vīsa dēļ tika atcelts, Roberta video tika pamanīts.

Universitātes apvienosies konsorcijs

Lai saglabātu universitātes statusu, noslēgs sadarbības līgumu starp Liepājas, Daugavpils un Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kas paredz apvienošanu. Šim augstākās izglītības iestādēm būs jāizveido plāns, kā ne tikai koplietot pieejamos resursus, bet arī, kā integrēt savas studiju programmas citā universitātē. Savukārt Latvijas Rektoru padome uzsver, ka pats galvenais, izveidojot konsorcijs, šim izglītības iestādēm ir nepazaudēt savu individuālītāti.

Marina Rebeka dzied Traviatā Madridē

Pirmā Latvijas diva, kura ir atgriezies uz skatuves gandrīz pēc četrus mēnešus pauzes, ir soprāns Marina Rebeka.

Viņa atveido savu kroņa lomu – Violetu Valerī – Madrides *Teatro Real* teatrālizrādētajā *Traviatas* koncertiestudējumā, kas tapis atbilstoši stingrajiem sociālās distancēšanās noteikumiem. *Teatro Real* ir viens no pirmajiem lielajiem opernamiem pasaulē, kas, atgriežoties dzīvē pēc karantīnas, jau no 1. jūlija iepriecina publiku nevis ar koncertiem, bet kaut ko maksimāli pietuvinātu teatrālam piedzīvojumam. Madridē tapusi *Traviata* ir kaut kas starp izrādi un koncertversiju. Režisors Leo Kataldi ir nācis klajā ar oriģinālu koncepciju, kas atbilst pandēmijas perioda prasībām. Violeta nevarēs nomirt Alfredo apskāvienos, bet emocionāli psiholoģisko distanci palīdzēs pārvarēt mūzika – milnieku pāri satvinās Verdi radītā spriedze un skaņā uzburtās spēcīgās jūtas.

VĒSTNIECĪBU ZIŅAS

KANADA. 30. jūnijā vēstnieks Kārlis Eichenbaums par nozīmīgo ieguldījumu un atbalstu Latvijas-Kanadas attiecību stiprināšanā pasniedza Atzinības rakstu Otavas latviešu evaņģēliski luteriskās Miera draudzes Dāmu komitejas locekļiem Mārai Ponei, norādot, ka varējies vienmēr rēķināties ar viņas atbalstu un palīdzību, kas tik svarīgi, realizējot kopējas ieceres, īpaši svinot Latvijas Republikas gadadienas. Māra Pone pateicās par augsto novērtējumu un izteica paldies vēstniekam Kārlim Eichenbaumam un dzīvesbiedrei Inārai Eichenbaumai “par lielo darbu Otavas latviešu kopienas labā”.

VĀCIJA. Latvijas vēstniecība Vācijā ir izveidojusi Latvijas kultūras aktualitāšu portālu vācu valodā *lettland-kultur.de*, kur pieejama aktuālā informācija par Latvijas kultūras norisēm Vācijā, informēja vēstniecības pārstāvis Kaspars Adijāns. Viņš arī norādīja, ka Latvijas vēstniecība Berlīnē uztur saites ar latviešu māksliniekiem Vācijā un regulāri sadarbojas dažādos pasākumu formātos, informējot par šiem notikumiem vēstniecības sociālo tīklu profilos. “Nozīmīgu lomu šajā darbā ieņem arī Vācijas institūciju un partneru iesaiste gan federālajā, gan reģionālajā līmenī un arī inovatīvu pasākumu īstenošana. Tagad šim aktivitātem pievienojas pārskatāms kultūras notikumu portāls vācu valodā,” puda Adijāns. Viņš uzsvēra, ka Latvijas kultūras pārstāvji aizvadīto gadu laikā Vācijā guvuši vērā ņemamus panākumus. Diriģenti Andris Nelsons un Ainārs Rubiķis, operdziedātāja Elīna Garanča, ērģelniece Iveta Apkalna, Valsts akadēmiskais koris *Latvija* un citi ir kļuvuši par neatņemamu sastāvdaļu Vācijas kultūras dzīvē. Savukārt Latvijas literatūra, filmas, māksla, dizains un arī dažādi jauni pasākumi gūst arvien lielākus panākumus Vācijā. Jaunizveidotais portāls ļaus vācu auditorijai gūt plašāku ieskatu Latvijas kultūras dzīvē un pārskatāmi uzzināt par nozīmīgākajiem latviešu mākslinieku pasākumiem Vācijā.

ĒGIPTĒ. 1. jūlijā Latvijas vēstnieks Ilmārs Breidaks iesniedza akreditācijas vēstuli Ēģiptes Arābu Republikas prezidentam Abdulfatāham Alsīsi (*Abdel Fattah al-Sisi*). Ceremonijā piedalījās arī Ēģiptes ārlietu ministrs Sāmihs Šukri (*Sameh Shoukry*). Vēstnieks augstu novērtēja iespēju strādāt Ēģiptē un veicināt abu valstu sadarbību. Latvijas un Ēģiptes divpusējās attiecības ir labas un draudzīgas. Norit aktīvs politiskais dialogs un sadarbība starptautiskajās organizācijās.

Jauns izdevums par Latvijas Nacionālo bibliotēku

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Atbalsta biedrība sadarbībā ar LNB klajā laidusi divus izdevumus latviešu un angļu valodā par Latvijas Nacionālo bibliotēku – “Nākotnei izlasāmi. Latvijas Nacionālā bibliotēka” un *The Castle of Light. National Library of Latvia*, informē LNB Atbalsta biedrība.

“Nākotnei izlasāmi” un *The Castle of Light* ir pirmie izdevumi par LNB, kas vienkopus ļauj iepazīt visas bibliotēkas dimensijas, tās daudzfunkcionālo raksturu un unikālītāti. Bibliotēka atspoguļota kā vieta, kur mijiedrojas krājums un arhitektūra, zinātne un radošas norises, tehnoloģijas ir personības izaugsme, bibliotēka ir gan kultūrmantojuma glabātāja, gan urbāna skeitošanas vieta. Izdevuma latviešu versijas autors ir Edžus Vējiņš, angļu teksta autore – Ieva Stare, abu izdevumu māksliniece – Daiga Brinkmane.

Digitālizētie laikraksti un grāmatas LNB

Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijas *Periodika.lv* un Grāmatu portāls turpinās būt brīvā piekļuve līdz brīdim, kamēr

Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) un Latvijas publisko bibliotēku sniegtie pakalpojumi (tostarp apmeklējuma iespējas) dažādu vīrusa ierobežojumu dēļ būs pieejami ierobežotā apjomā. Kopš 12. marta, kad Latvijā tika izsludināta ārkārtējā situācija, līdz šim brīdim bibliotēku pakalpojumi galvenokārt tiek sniegti elektroniskā formātā – piedāvājumā ir gan digitālās kolekcijas, gan datubāzes, gan attālinātas konsultācijas, kā arī lekciju, diskusiju, konferenču un citu notikumu audio un video ieraksti. Īpašu ievēribu guvušas periodisko izdevumu un grāmatu digitālās kolekcijas, tostarp Nacionālās enciklopēdijas vietne *enciklopedija.lv*, piedzīvojot apmeklētāju skaita pieaugumu no trim līdz pat astoņām reizēm vairāk nekā ikdienā pirms gada.

Apmeklētāju skaits kultūras pasākumos

Laika posmā no 1. līdz 31. jūlijam telpās ar kopējo publisko platību līdz 1000 m² pasākuma apmeklētāju skaits joprojām nedrīkst pārsniegt 100 personas, taču telpās, kurām platība ir lielāka par 1000 m², drīkst pulcēties 500 cilvēku, ievērojot nosacījumu vienai personai nodrošināt ne mazāk kā 4m². Savukārt ārpus telpām notiekošos pasākumos drīkst vienlaicīgi apmeklēt 1000 personas līdzšinējo 300 vietā, ievērojot 2 metru distanci

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

LAIKU UN VIETU MIJĀS

JURIS
LORENCIS

Latvijas Satversmes tiesa 25. jūnijā lēmusi, ka pašreizējais valsts noteiktais garantētā minimālā ienākuma līmenis, kas ir 64 eiro (71 ASV dolari) mēnesī, neatbilst Satversmei. Konkrētāk – Satversmes 1. un 109. pantiem. 1. pants skan: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika”, bet 109. pants: “Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos”. Atsaucoties uz pašu Satversmi un ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, šīs lietas pieteikumu Satversmes tiesā bija iesniedzis tiesībsargs Juris Jansons. Garantētais minimālais ienākums – tas ir pabalsts trūcīgām personām, ko izmaksā pašvaldība. Personas ienākumiem, ja tādi ir, kopā ar pabalstiem jāasniedz vismaz šis minimālais ienākuma līmenis. 2020. gadā garantētā minimālā ienākuma pabalstu Latvijā saņem aptuveni 24 tūkstoši cilvēku, tātad nedaudz vairāk kā 1 % iedzīvotāju. Pasaules Bankas patlaban atzītās absolūtās nabadzības sliekšnis ir 1,9 ASV dolari jeb 1,67 eiro dienā uz cilvēka. Mēnesī – 50 eiro, tātad tikai nedaudz zem Latvijas valsts noteiktā garantētā iztikas minimuma – 64 eiro. Tiesībsargs un tagad arī Satversmes tiesa uzskata, ka šis pabalsts ir pārāk mazs pārtikas,

mājokļa un citu cilvēka pamatvajadzību nodrošināšanai. Lai to apzinātos, gan nav jābūt apveltītam ar īpašu iejūtību. Un vai maz iespējams iztikt ar diviem eiro dienā? Aizvadītajā gadā savdabīgu eksperimentu veica Ķekavas novada domes deputāts Gatis Līcis, kurš mēģināja izdzīvot ar 64 eiro mēnesī. Visā nauda tikusi iztērēta pārtikas iegādei – rīsiem, makaroniem, dažiem gabaliņiem gaļas. Augļus un dārzeņus viņš nav varējis atļauties. Eksperimenta laikā Līcis zaudējis astoņus kilogramus svara. Šādus un līdzīgus eksperimentus veikuši politiķi, žurnālisti, sociālie darbinieki daudzās pasaulē valstīs, un parastais secinājums ir viens – tā ir izdzīvošana, balansēšana uz robežas, aiz kuras jau sākas dzīve pusbadā. Labi, ka vismaz Latvijā trūcīgie cilvēki var pretendēt vēl uz citu atbalstu – pārtikas pakām, nodokļu un sabiedriskā transporta atlaidēm, bērnu pabalstiem, subsīdijām apkupei un citiem komūnālajiem palpojumiem.

Visus neatkarības gadus esam lepnī stāstījuši sev un pasaulei, ka Latvija ir gluži vai neticams veiksmes stāsts. Ka esam iestājušies visprestīžākajās pasaules organizācijās – NATO, ES, OECD. Pievienojušies eirozonas klubam. Latvijas pase ir viens no “spēcīgāka-

jiem” dokumentiem pasaulē, ar to bez vīzas var apmeklēt 180 valstis. Esam lepnī, ka abus augstākos amatus valstī tagad ieņem “rietumnieki” – Egils Levits un Krišjānis Kariņš. Un tomēr Satversmes tiesas lēmums bija kā auksta duša, kas atgādināja nepatīkamo, neērto, pat apkaunojošo patiesību. Interesanti, kā jūtas mūsu diplomāti, ja kādā pieņemšanā sarunu biedrs pajautā – vai taisnība, ka Latvijā ir cilvēki, kuri spiesti iztikt ar 64 eiro mēnesī? Pirmajos darbības mēnešos prezidents Levits dažkārt ieminējās par nevienlīdzības postošo ietekmi uz Latvijas sabiedrību, ka Latvijai vairāk vajadzētu orientēties uz sociāli atbildīgu tirgus saimniecību. Viens no iespējamajiem risinājumiem, viņaprāt, varētu būt taisnīgāki nodokļi. Diemžēl šajā lietā nekas nav virzījies uz priekšu. Nevienlīdzību veicinājusī arī ilglaicīga liberālā ekonomiskā politika. Latvijā vēl ilgu gadu pēc neatkarības atgūšanas nebija progresīvās ienākumu nodokļa likmes. Visi – gan trūcīgie, gan lielo algu saņēmēji maksāja vienu likmi – 25 %.

Vidējais pensijas lielums Latvijā 2019. gadā sasniedza 382 eiro. Diemžēl arī nekas spožs. Savukārt, ja mēs paskatāmies uz vidējo algu Latvijā, tad situācija nav tik bēdīga. 2020. gada sākumā pēc no-

dokļu nomaksas (“uz rokas”) tā bija 812 eiro. Ar šādu algu Latvijā šodien var tīri labi dzīvot – ja vien nav jāirē dzīvoklis Rīgā. Jo tas var paņemt pat 40 % no visiem ienākumiem. Tieši lētu mājokļu nepieejamība Rīgā, kur atrodas vairums darba vietu, ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc cilvēki no laukiem un mazpilsētām dodas nevis uz Rīgu, bet vēl tālāk – uz Skandināviju, Angliju, Īriju, Vāciju. Saprotais, šie 812 eiro ir “vidējā temperatūra slimnīcā”. Pagājušajā gadā Latvijā 26 % darba ņēmēju alga nepārsniedza 450 eiro mēnesī “uz rokas”. Nevienlīdzību vēl vairāk palielināja Covid-19 epidēmija. To es labi redzu pēc saviem radiem, draugiem un paziņām. Tie, kuri strādāja “attālinātās” jomās, kā informāciju tehnoloģijas, interneta tirdzniecība vai psihoterapija, sāka strādāt (un attiecīgi arī pelnīt) vēl vairāk. Darbu zaudēja pavāri, viesmīļi, tūrisma gīdi. Kā liecina pētījumi, Latvijā 50% cilvēku atzinuši, ka epidēmijas laikā viņu ienākumi samazinājušies, savukārt 5% apgalvo tieši pretējo – ka tie ir palielinājušies.

Mūžsenā dilemma – kurš vainīgs? Vai valsti kaut kas nogājis greizi kļūdainas politikas dēļ? Varbūt pie visa vainīgi paši cilvēki? Vai tomēr viss kopā? Ir dzirdēts sakām, ka “rūpēties” (saprotais,

vārdos, ne darbos) par visu cilvēci esot vieglāk nekā palīdzēt vienam konkrētam cilvēkam. Līdzīgi ir ar pabalstiem. Ne tikai tiesībsargam Jurim Jansonam un Satversmes tiesai, arī man tie šķiet netaisnīgi zemi. Bet es pats Latvijā zinu dažus pavisam konkrētus cilvēkus, īstus slimestus, kuri patiesībā nebūtu pelnījuši nekādu, pat visnecīgāko pabalstu. No otras puses – nevar taču viņiem ļaut nomirt badā! Ko tad darīt? Bijušā premjerministra Andra Šķēles padomnieks Jurgis Liepnieks savā Twitter kontā 26. jūnijā ieraksta: “Ļoti mulsinošs Satversmes tiesas spriedums... Grūti noticēt, ka mūsdienās augstos amatos sēž cilvēki, kuri laikam tiešām nopietni domā, ka cilvēka cienīgu dzīvi var ieviest ar rīkojumu. Uzdosim Saimei un valdībai nodrošināt Latvijā katram cilvēka cienīgu dzīvi, tiešām, kāpēc ne? Ja šo Satversmes tiesas lēmumu ņem nopietni, tad nodokļi ir jāceļ ļoti būtiski. Tas savukārt novedīs pie lielākas nabadzības un atpalicības, kas ir dabisks iznākums, ja populistiski jampampīni pie lemsšanas”. Katrā ziņā Latvija stāv lielu izaicinājumu priekšā – Satversmes tiesas lēmums jābalansē ar valsts saimnieciskajām iespējām, kas Covid-19 epidēmijas laikā diemžēl kļuvas visai knapas.

SALLIJA
BENFELDE

Vai cīņa par valsts valodu beigusies jeb kā pa naža asmeni

Kopš Atmodas Latvijā ik pa laikam notiek mēģinājumi apstrīdēt latviešu valodas lietošanu, to pamatojot ar mazākumtautību tiesībām.

Pagājušā gada aprīlī Satversmes tiesa (ST) lēma, ka pāreja uz mācībām latviešu valodā vidusskolās atbilst Satversmei. Prasību tiesā bija iesnieguši partijas “Saskaņa” deputāti, jo uzskatīja, ka Izglītības likuma normas, kas paredz mācības vidusskolās tikai latviešu valodā, diskriminē mazākumtautības.

Tiesa gan, Satversmes tiesa turpināja vērtēt, vai valsts pamatlīkumam atbilst arī norma par izglītības ieguvu valodā augstskolās un bērnudārzos. Satversmes tiesas priekšsēdētāja Ineta Ziemele toreiz skaidroja: “Mums lietas turpinās saistībā ar valsts valodas kā mūsu demokrātijas vienu no stūrakmeņiem nostiprināšanas reformu. Mums ir lieta sagatavošanā gan par valodu augstskolās, gan par valodu bērnudārzos. Gala rezultātā tiesa būs izgājusi cauri visam izglītības procesam.”

Šogad jūnijā Satversmes tiesa nolēma, ka likuma normas, kas noteica, ka arī privātajās augst-

skolās un kolledžās jāstudē tikai latviešu valodā, neatbilst valsts pamatlīkumam. Savukārt norma, kas nosaka, ka pirmsskolas izglītības iestādēs galvenā ikdienas saziņas valoda ir latviešu, ir atbilstoša Satversmei.

Kādas likuma normas tad tika apstrīdētas ST un kāds ir tiesas pamatojums pieņemtajiem lēmumiem?

Kā zināms, Saeima 2018. gada martā galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā, kas paredz ar 2019./2020. mācību gadu mazākumtautību izglītības iestādēs sākt pakāpenisku pāreju uz izglītību latviešu valodā vidusskolu posmā. Savukārt pirmsskolā (no piecu gadu vecuma) likuma grozījumi paredz, ka, sākot no piecu gadu vecuma, 2018./2019. mācību gadā tiks sākti jauno izglītības vadliniju ieviešana, kas paredz būtiski palielināt latviešu valodas lomu mācīšanās procesā, nodrošinot mazākumtautību bērnu sekmīgu integrāciju sākumskolā.

Tas nozīmē, ka šajā mācību gadā sākas secīga pāreja uz jaunu bilingvālās izglītības modeli

7. – 9. klasēs, paredzot, ka ne mazāk kā 80% no mācību saturā tiek mācīti valsts valodā, ieskaitot svešvalodas. No 2020./2021. mācību gada vispārējās izglītības iestādēs 10. un 11. klasē visi vispārīzglītojošie priekšmeti tiks mācīti latviešu valodā, saglabājot mazākumtautību skolēniem iespēju dzimtajā valodā apgūt mazākumtautību valodu, literatūru un ar kultūru un vēsturi saistītus priekšmetus (moduļus). Gadu vēlāk – no 2021./2022. mācību gada visā vidusskolas posmā visi vispārīzglītojošie priekšmeti tiks mācīti latviešu valodā, tāpat saglabājot mazākumtautību skolēniem iespēju dzimtajā valodā apgūt mazākumtautību valodu, literatūru un ar kultūru un vēsturi saistītus priekšmetus (moduļus).

Savus lēmumus Satversmes tiesa pieņēma, pamatojoties uz to, ka latviešu valoda ir valsts valoda, tādēļ valsts izglītības iestādēs mācībām jānotiek latviešu valodā. Privātajās mācību iestādēs – augstskolās – tiesas ieskatā noteikums, ka mācībām jābūt tikai latviešu valodā, nav pamatots. Septembrī privātajām augstskolām būs jāturpina strādāt pēc ierastās kārtības, jo likuma normas būs spēkā neesošas no 2021. gada 1. maija. Satversmes tiesa uzdeva Saeimai līdz tam laikam izvēlēties atbilstošāko pieeju un izstrādāt regulējumu attiecībā uz valodas lietojumu privātajās augstskolās. Tiesneši izteica cerību, ka likumdevējs sāks pie tā strādāt nekavējoties. Bērnudārzos prasība pāriet uz latviešu valodu tiesas ieskatā ir pamatota, jo valodas apguve palīdz integrēties sabiedrībā un iegūt prasmi, kas ļaus turpmākajos gados gan iegūt labu izglītību, gan darbu. Protams, nav tā, ka bērnudārzos un pirmsskolas iestādēs dzimto valodu vispār aizliegts lietot – visā pirmsskolas izglītības posmā latviešu valoda tiek apgūta, izmantojot bilingvālo pieeju. Bērniem no piecu gadu vecuma rotaļnodarbībās galvenais saziņas līdzeklis ir latviešu valoda, izņemot īpaši organizētas aktivitātes mazākumtautības valodas un etniskās kultūras apguvei.

Preses konferencē ST priekšsēdētāja Ineta Ziemele norādīja, ka tiesības prasīt etniskās identitātes saglabāšanu ir tām mazākumtautībām, kas Latvijā dzī-

vojušas vēsturiski, bet ne padomju laika imigrantiem. Viņa arī norādīja: mazākumtautības nav pielīdzināmas valstsnācijai, līdz ar to tām nevar būt tādas pašas tiesības uz izglītošanos dzimtajā valodā.

Jāpiebilst, ka 19. jūnijā Eiropas Padomes Venēcijas komisija arī publicēja viedokli par latviešu valodas lomu izglītības procesā. Komisija secinājusi, ka tam ir leģitīms mērķis: valsts valodas prasmes veicināšana, turklāt turpinās 25 gadus ilgs izglītības reformas process. Latvijas rīcība atbilst tās starptautiskajām saistībām, tomēr jābūt skaidrākam regulējumam attiecībā uz bilingvālās izglītības saglabāšanu.

Vai viss ir tik vienkārši?

Varētu domāt, ka Satversmes tiesas lēmumi ir skaidri un nepārprotami un ka preses konferencēs teiktais labi paskaidro to pamatojumu. Izrādās, tā nav, izmisīgi tiek meklētas iespējas ieiebilst šiem lēmumiem, lai gan prasību iesniedzēji it kā ar tiem ir apmierināti.

Vai cīņa par valsts valodu beigusies jeb Kā pa naža asmeni

(Turpinājums no 5. lpp)

Proti, tagad kā slīcēji pie salmiņa iesniedzēji cer gan uz augstskolu lielākas autonomijas atzīšanu, gan Venēcijas komisijas norādi par skaidrāku rēgulējumu bilingvālās izglītības jautājumos.

Ko tad īsti saka Venēcijas komisija? Latviešu valodas proporcijas palielināšana mazākumtautību izglītības programmās nolūkā uzlabot valodas prasmi pats par sevi ir leģitīms mērķis, bet

valodas proporciju palielināšana nešķiet neadekvāta, paziņoja komisija pēc tam, kad bija veikusi Latvijas likumu grozījumu analīzi. Tomēr tās eksperti uzsver, ka reforma var sasniegt savu mērķi tikai tad, ja (...) ir atbilstošas metodikas, mācību materiāli un skolotāji, kas prot latviešu valodu. Komisija arī atgādina, ka nodrošināt mazākumtautību pārstāvjiem tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras identitāti ir Latvijas pienākums, kas izriet no tās starptautiskajām saistībām.

Latvijas sabiedrisko mediju portāls *lsm.lv* lūdza Venēcijas komisiju skaidrot, vai viņu viedoklis ir vai nav pozitīvs Latvijai un latviešu valodas lietojumam un saņēma atbildi no komisijas preses sekretāres Estelles Šteineres, kuŗa citēja rindkopu no komisijas atzinuma: "Lai gan nesen pieņemto grozījumu kopējā ievirze nav iemesls bažām, tomēr dažas izmaiņas raisa kritiku, jo tās nenodrošina godīgu līdzsvaru starp mazākumtautību tiesību un to valodu aizsardzību un valsts valodas [izmantojuma] veicināšanu".

Lai līdzsvaru nodrošinātu, komisija iesaka mazākumtautību valodu izmantojuma paplašināšanu bērnudārzos un augstākās izglītības iestādēs – ne tikai privātajās, bet arī valsts, privātajām skolām būtu jāļauj mācīt to izvēlētajās valodās.

Ar vārdu sakot, situācija nav vienkārša, un, lai gan tiek atzītas mūsu tiesības lietot savu dzimto valodu, kas ir arī valsts valoda, tomēr mazākumtautībām arī ir tiesības lietot savas valodas ne tikai privātajā dzīvē. Tas, manuprāt nozīmē, ka jāmacās balansēt

kā uz naža asmens. Tas nav viegli, jo viena mazākumtautību valoda mums saistās ar okupāciju un tās noziegumiem, tādēļ atliek vien neieslikt emocijās un nezaudēt vēsu prātu.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība "Laiks-BL".

MAF
Mediju atbalsta fonds

IN MEMORIAM

...un tilts pakāpeniski pārtop atmiņās / vai ieslīd citā pasaulē

Dzejniekam atdzejotājam, tulkotājam **Jurim Kronbergam**
(1946–2020) *Mūžības ceļā*

INGUNA DAUKSTE SILASPROĢE

2020. gada 6. jūlijs bija vējains, vējš dzenāja mākoņus. Varbūt, ka tie mākoņi, kas Kronberga dzejā, no Zviedrijas Latvijas debesis iepūsti, atskrēja kopā ar skumjo vēsti?

Mirkli piestājot, nedaudz pakavēsimies Juŗa Kronberga dzīves gājumā. Dzimis 1946. gada 9. augustā Stokholmā gleznotāja Rūdolfa Kronberga ģimenē. Viņa atmiņā patvērušās bērnības gadu latviskās Stokholmas kultūras vai ikdienas ainas, latviskā vide. "Es apguvu zviedru valodu tikai tad, kad sāku iet skolā – septiņu gadu vecumā. Savukārt, kad es sāku rakstīt latviski, tad tas bija kā celt tiltu uz bērniību. Latviešu valoda ir mana emocionālā valo-

da, tāpēc dzeju rakstu latviešu valodā." Tēvs nekļuva par Zviedrijas pavalstnieku, un Juris Kronbergs iepazīna sajūtu – "būt nekur pavalstniekam".

Pirmie literārie mēģinājumi tapa pirmskolas vecumā latviešu valodā, ģimnazijas laikā nedaudz rakstīja prozu Hemingveja garā un dzeju zviedriski. Studiju laikā (studēja ziemēļu un baltu valodas un literātūru Stokholmas Universitātē) topošais dzejnieks naktīs strādāja Stokholmas metro kasē, pazemē. Tur strādādams, daudz lasīja, tas impulsēja literāro jaunradi. Liela nozīme bija draudzībai ar Veronikas Strēlertes un Andreja Johansona dēlu, dzejnieku un mūziķi Pāvilu Jo-

hansonu, mūzicēšanai "Saules brāļos", "Prusaku ansambli", "Dunduros". Interesanta bijusi dzejnieka Juŗa Kronberga rečitējošā dzejas lasīšana mūzikas pavadijumā.

Juŗa Kronberga dzejas pasaule ir bagātīga, tajā gan asprātība, ironija (nereti smeldzīga), gan tiešs skatījums uz lietām, cilvēkiem, notikumiem. Nevarētu teikt, ka tā atslēdzama vienmēr pirmajā lasījumā, tomēr droši var teikt, ka paša autora lasījumā tā ir (bija) īpaša pasaule. Viņu arvien interesēja valodas fenomēns pats par sevi: valoda ar savām atšķirīgām skaņām, formām un neizmērojamām satura iespējām un niansēm. Dzeja tematika plaša – mīlestība, valoda, politiski notikumi un absurditātes, Latvijas un latviešu likteņi, trimdnieka izjūtas; cilvēks, laiks, notikums izjūtas laikā, telpā un notikumos apstādinātais mirklis. Jaušama mākslas (krāsas un formas), literātūras (vārdi, jēga, nozīmes, zemstrāvājumi) un mūzikas pasaules (tonālitate, mažori, minori, akordi, melodijas) klātie. Savukārt ģeogrāfiski tā ir pasaule, kuŗa sava vieta Stokholmā, Rīgā un Ņujorkā, pasaule kā atvērta telpa. Ļoti svarīga arī atmiņu pasaule (tā saslēdz kopā pagātņi – vecāku dzīvi, nepieredzēto Latvijas tolaiku – ar paša atmiņām, pagātnes, tagadnes un arī nākotni). Pats allaž atzinis, ka raksta par lietām (tematiski), kas pašam šķiet svarīgas.

Kopš dzejlapas "Pazemes dzeja" (1970) iznākšanas aizritējis pusgadsimts. Krājumi tapuši ilgākā vai īsākā laikā. Veikums pamanīts, darbs novērtēts balvās, godalgās, atzinībās. Dzeja atdzejota. Latviešu trimdas dzejā uzlūkots par modernizētāju un meklētāju. Vairākkārt latviešu

trimdas sabiedrībā uzsvērts, ka Juris Kronbergs ir aizraujošs lektors, kuŗš nekad nemēdz būtu didaktisks un pamācošs. Viņš "uzrunā" ar savu vienkāršību. Pats atzinis, ka viņam ir būtisks kontakts ar publiku – "es cenšos izjust publiku, manīt, kā tā reaģē."

Jau kopš 20. gs. 70. gadiem Juris Kronbergs bija latviešu literātūras tulkotājs zviedru valodā, sākot ar tautasdziesmām, klasiskās literātūras tulkojumiem līdz pat jaunākajai mūsdienu literātūrai – jaunākais veikums Noras Ikstenas romāna "Mātes piens" tulkojums. Publikētas apceres par latviešu literātūru un grāmatu recenzijas, tās atrodamas arī virknē izdevumu Zviedrijā. Atmosfērā laikā un neatkarības atgūšanas sākumgados viņam daudz būtiskāk bija būt klāt šajos procesos. Tas vairāk bija atdzejas un tulkošanas laiks (Zviedrijas valdības un parlamenta tulkis 1987–1992, Latvijas

vēstniecības Stokholmā kultūras atašējs 1992–2002).

"Es vienmēr esmu uzskatījis, ka latviešu literātūra ir nedalāma. Vienalga, kuŗa pasaules malā kāds raksta dzeju latviešu valodā, tad tā ir latviešu dzeja. Tāpēc es nekad neesmu sevi uzskatījis par trimdas dzejnieku. Esmu rakstījis par sevi, par saviem apstākļiem. Protams, ainava, ģeografija, notikumi, kas bija apkārt, ietekmēja mani. [...] Es trimdā nedevos, es jau dzimu Zviedrijā."

Juris Kronbergs allaž paliks kā tilts starp Latviju un Zviedriju, no vienas kultūras uz citu, gan iepazīstinot zviedru lasītājus ar dažādu laiku latviešu literārajiem tekstiem, gan arī latviešu lasītājus ar zviedru literātūru. Savukārt viņa paša dzeja iet krietni pāri latviskajai valodas telpai un atdzejojumos iegūst plašāku dimensiju. Tas paliek. Patlaban. Līdz apjaušamai, ka loks noslēdzies un cilvēciski jauko tikšanās vairs nebūs. Lai gaišs ceļš!

Pēc rudens depresijas

*Pēc rudens depresijas
nāk ziemas apātija
tad seko pavasara nogurums
bet vasarā bažas, ka būs auksta un lietaina
mūsu tā jau tik īsā vasara*

*Jo pēc vasaras nāks rudens depresija,
ziemas apātija, pavasara nogurums
un bažas par īso, auksto un lietaino vasaru,
kurai sekos rudens depresija,
ziemas apātija, pavasara nogurums
un bažas par pārāk īso, pārāk auksto un lietaino vasaru,
kurai atkal sekos rudens depresija,
ziemas apātija, pavasara nogurums
un bažas par vasaru, tik īso, tik lietaino, kurai... utt. ...*

*Līdz kādu dienu jutīsi, ka esi pavadījis
visu mūžu ar rudens depresiju,
ziemas apātiju, pavasara nogurumu,
bažām par vasaras aukstumu,*

*ka tagad tu gribētu dzīvot bezrūpīgi kā cīrulis,
bet esi pārņemts no bēdām, ka tik maz vairs palicis,
līdz tev nūdien vairs nebūs (jācieš no)
rudens depresijas, ziemas apātijas,
pavasara noguruma,
nebūs vairs jājūt bažas par auksto un lietaino
vasaru*

Tautieši atgriežas. Cik daudz par to zinām?

SALLIJA BENFELDE

Pagājušā gada 1. janvārī spēkā stājās Diasporas likums, kuŗa viens no darbības mērķiem ir nodrošināt labvēlīgus apstākļus remigrācijai, tāpēc likuma darbības joma ir noteikta arī atbilstamam un finansējuma piešķiršanai remigrācijai.

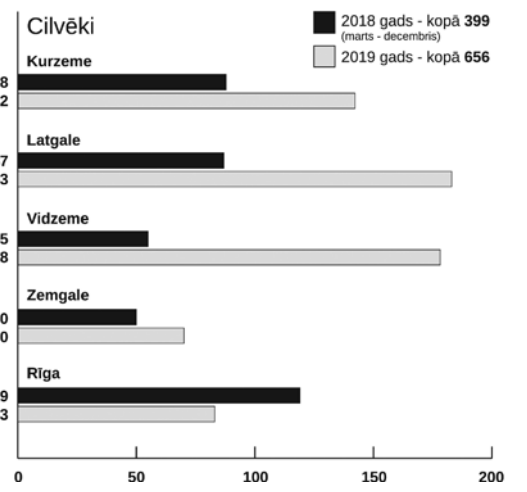
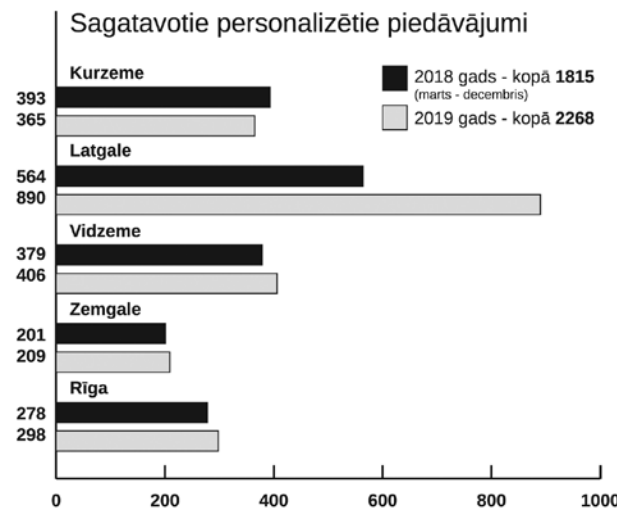
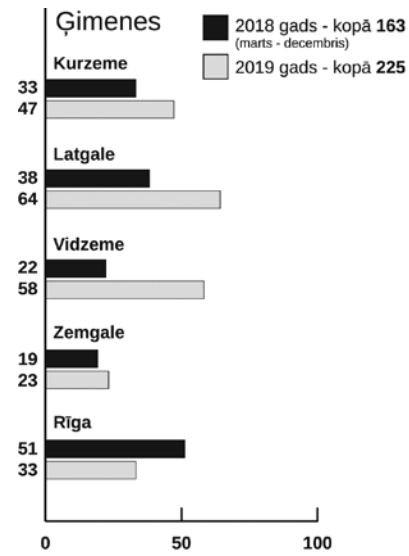
Savukārt jau 2018. gada martā sāka darboties remigrācijas koordinatori piecos Latvijas reģionos: Rīgā, Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē un Latgalē.

Ko dara remigrācijas koordinators? Pavisam vienkārši skaidrojot, palīdz tautiešiem, kuŗi grib atgriezties Latvijā vai pārcelties uz Latviju, ja mūžs pavadīts ārpus tās, saprast Latvijas likumus un izglītības sistēmu, iespējas atrast dzīvesvietu, darbu vai sākt savu uzņēmējdarbību. Oficiālā valodā tas skan tā:

- Izglītības (skolas, bērnu dārzi, valodas apguve u.c.) pakalpojumi;
- Dzīvesvietas iespējas (pašvaldību un privātais dzīvojamais fonds; mājokļa iegāde; kredītiņš; naudas atbalsts jaunajām ģimenēm);
- Nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespēju apzināšana un apkopošana;
- Sociālo pakalpojumu jautājumi;
- Kultūras un kultūrizglītības jautājumi;
- Konkrētās situācijas pašvaldībā izpratne un apzināšana;
- Citi pakalpojumi vai intereses atbilstoši potenciālā remigranta vajadzībām.

Protams, remigrācijas koordinators nevar visu izdarīt klienta vietā, bet var iedot informāciju par dzīves, darba un biznesa iespējām reģionā, pilsētā vai pagastā, kontaktus pašvaldībā vai citās institūcijās. Piemēram, 2019. gadā remigrācijas koordinatori visā Latvijā ir sagatavojuši 4083 cilvēkiem personalizētos piedāvājumus. Personalizētais piedāvājums nozīmē – pirmās saziņas reizes, kad notiek pirmā komunikācija ar klientu un tiek sniegta konsultācija viņam interesējošos jautājumos. Konsultācijas ar klientiem turpinās lielākoties arī pēc laika, pēc pusgada, pēc mēneša, kad rodas jaunas vajadzības vai cilvēks atgriežas. Katru reizi, kad cilvēks vērsas pēc padoma, tā netiek skaitīta kā jauna konsultācija, tā tiek sniegta. Atšķirība no klasiskās klientu apkalpošanas, kur uzskaita katru apkalpošanas reizi arī vienam un tam pašam klientam, remigrācijas koordinatori uzskaita un statistikā parādās tikai kā viens klients, neatkarīgi no konsultāciju/pakalpojumu sniegšanas skaita. Jāpiebilst, ka vērtējot koordinators darba apjomu, bieži vien tas netiek novērtēts. Vienkāršāk skaidrojot, pagājušajā gadā koordinatori ir sagatavojuši 2268 personalizētos piedāvājumus, bet praksē tas nozīmē daudz vairāk reālu konsultāciju par šo skaitli.

Ja paraugās uz laiku kopš 2018. gada marta, tad atgriešanās vietas izvēli nosaka – dzimtā pilsēta/novads; darba iespējas, uzņēmējdarbības iespējas, izglītības iespējas bērniem, cilvēki vērtē, kā pašvaldība šīs iespējas nodrošina un piedāvā, kāda ir attīstība

pašvaldībā, kā attīstās uzņēmējdarbība. Latvijā kopumā vislielākās atgriešanās vietas ir lielās pilsētas, jo tajās minēto iespēju ir vairāk.

Kopumā jāteic, ka šī gada sākums bija cerību pilns, cilvēki gatavojās atgriezties pavasarī vai vasarā, to bija jau plānojuši jau kopš 2018., 2019. gada, vai šī gada sākumā. Diemžēl Covid-19 krīze šo procesu mazliet apstādina – cilvēki domā, pārdomā, vai tiešām atgriezties. Iestājusies neziņa, nogaidīšana. Koordinatori teic, ka krīzes iespējā cilvēki ir arī diezgan norobežojušies.

Neapšaubāmi, ka būtiski ir arī tas, cik daudz cilvēki zina par Diasporas likumu, par iespējām atgriezties un to, ka reģionos ir remigrācijas koordinatori, kuŗi var konsultēt, palīdzēt atrast vajadzīgo informāciju.

Latvijas Universitātes Diasporas pētījumu centrā ir jaunākie dati par diasporas pārstāvju informētību par dažādiem jautājumiem. Tie apkopoti 2019. gada

nogalē veiktā emigrantu pētījuma ietvaros, kuŗā piedalījās 7702 respondenti, t.sk. 6242 emigranti un 1460 remigranti. Dati ir statistiski svērti, lai korekti atspoguļotu diasporas viedokli.

Protams, ar Diasporas likumu un informāciju par remigrācijas koordinatori vien nepietiek, lai tautieši ne tikai domātu par dzīvi Latvijā, bet tiešām arī atgrieztos. Latvijā joprojām nav valstiska mēroga remigrācijas politikas –, ir gan atsevišķi projekti, arī Diasporas likums vēl neestrādā tā, kā tam būtu jānotiek, jo nav “vienas cepures”, zem kuŗas tiktu risināti ar remigrāciju saistītie jautājumi.

Vēl pagājušā gada decembrī Diasporas konsultatīvās padomes sēdē Eiropas latviešu apvienības priekšsēde Elīna Pinto uzsvēra: “Neredzu šajā padomē ambīcijas uzlabot diasporas politiku. Mēs neesam šeit, lai apstiprinātu ziņojumus. Mēs šobrīd neredzam, ka valstij būtu remigrācijas stratēģija, kas iekļautos ko-

pējā valsts stratēģijā. Neredzam aplēses par cilvēkresursiem, ieguvumiem, darbības virzieniem, mēs neredzam idejas. 2017.gadā, kad nepastāvēja neviens remigrācijas plāns un pilotprojekts, bija tā saucamais pārrāvuma gads, katru mēnesi Latvijā atgriezās 455 cilvēki. Tagad piešķirts pusmiljons, un atgriežas mazāk. Cilvēkiem rodas jautājums – kur mēs ieguldām? Ko mēs iegūstam? Vai tas nav tikai lieks naudas tēriņš? Mēs turpinām klusiņām čubināties un izvērtēt esošo piecu koordinators darbu, bet es no šīs padomes sagaidu stratēģiju, kopējo redzējumu, daudzi pasākumi remigrācijas veicināšanai nemaz nav naudas ietilpīgi. Es rosinātu pētīt un pārņemt starptautisko praksi. Mēs redzam, ka vienīgās lietas, kas minētas Diasporas likumā un nav ieviestas, ir tās, kas ir īpaši svarīgas un naudu neprasa.”

Cik cilvēku ir atgriezušies Latvijā no 1918. gada marta?

Avots: VARAM (Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija)

Remigrācijas “cepure”

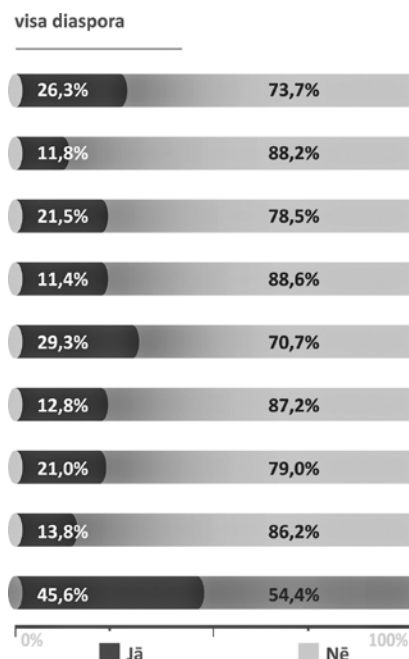
Uz jautājumu, vai būtu vajadzīga “viena cepure”, zem kuŗas nolikt visus ar remigrāciju saistītos jautājumus, koordinatori atbild, ka ar remigrācijas koordināciju saistītos jautājumus koordinē un pārņem Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM). “Šī “viena cepure” ir nepieciešama, lai saprastu remigrācijas procesu kopumā, plānotu un īstenotu remigrācijas darbību visā valsts teritorijā, kā arī nedublētu tās remigrācijas veicināšanas un atbalsta aktivitātes, kas atbilst visai Latvijai,” saka Daina Šulca, Rīgas reģiona remigrācijas koordinatore. Savukārt Anete Spalviņa, Zemgales reģiona remigrācijas koordinatore teic, ka šobrīd viens liels minuss ir tas, ka katrs dara pa “savam” – kopš projekta sākuma nav izveidots Diasporas kontaktpunkts. Līdzīgi domā arī Vidzemes reģiona koordinatore Ija Groza, viņasprāt traucē tas, ka katra ministrija risina ar savu nozari saistītos jau-

tājumus, tāpēc nav tā, ka saistībā ar diasporu visu dara tikai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM).

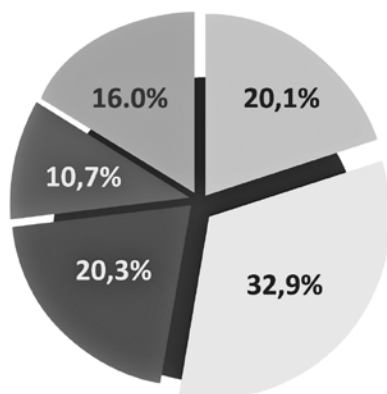
Agnese Berģe, Kurzemes reģiona koordinatore saka: “Pēc šī brīža VARAM izstrādātā remigrācijas plāna, varu teikt, ka vadlīnijas un procesi ir skaidri noteikti, taču mēs visi esam nepārtauktā attīstībā un mijiedarbībā. Ja tiek jautāts, vai remigrācijas process jāvada vienai iestādei, tad varu norādīt, ka šobrīd par iniciatīvu atbildīga ir VARAM, kuŗas paspārnē darbojas pieci remigrācijas koordinatori. Uzskatu, ka jau esošais modelis darboties pietiekami labi un gan šobrīd, gan arī turpmāk spēsim nodrošināt migrantiem nepieciešamo atbalstu. Turklāt arī daudzas pašvaldības uzsākušas intensīvu darbu ar migrantiem, nodrošinot remigrācijas koordinators.” Arī Latgales reģiona remigrācijas koordinatore Astrīda Leščinska skaidro, ka svarīgi, kā remigrācijas procesā iesaistās pašvaldības un dažādas organizācijas: “Remigrācijas procesā ļoti svarīga ir starpinstitūciju sadarbība, pašvaldību speciālistu un privātā sektora iesaiste. Ikdienā sadarbojos ar dažāda līmeņa speciālistiem, sadarbības partneriem, mums ir viens mērķis – sekmēt iedzīvotāju atgriešanos dzimtajā novadā.

Liela nozīme ir latviešu kultūras vērtību saglabāšanas iespējām, jo – ja, dzīvojot ārzemēs, aizbraukušie izjūt piederību Latvijai, tās kultūrai, uzskata sevi par Latvijas patriotiem, tas ir viens no svarīgākajiem atgriešanās faktoriem. Pat ja arī pašreiz viņi vēl neplāno pamest savu mītnes zemi, tomēr kādreiz viņi vēlēties dzīvot savā dzimtenē, kuŗai jūt piederību, tāpēc valstij ir būtiski uzturēt saikni ar saviem tautiešiem, kaut vai ar remigrācijas koordinators darboties turpināšanu, kas veido tiltu starp valsti un emigrācijā esošiem Latvijas iedzīvotājiem”.

(Rakstus par remigrāciju un ar to saistītajiem jautājumiem lasiet arī laikraksta nākamajos numuros)

- Respondents ir dzirdējis:
- ka Latvijā ir pieņemts diasporas likums
 - ka izveidota diasporas konsultatīvā padome
 - par Latvijas uzņēmēju iniciatīvu darbinieku piesaistei no ārvalstīm «Latvija strādā»
 - par mājaslapu «Your Move», kur iespējams atrast darba piedāvājumus Latvijā
 - par remigrācijas koordinatori, kas sniedz ar atgriešanos Latvijā saistītu informāciju
 - par iespējām pieteikties finansējumam diasporas projektu īstenošanai
 - par diasporas organizācijām (Eiropas latviešu apvienību, Pasaules Brīvo latviešu apvienību, citām)
 - par migrantu organizāciju «Ar pasaules pieredzi Latvijā»
 - nav dzirdējis neko no minētā

Vai reģionālo remigrācijas koordinators sniegtajiem pakalpojumiem (konsultācijām par neskaidrajiem jautājumiem) ir kāda nozīme, lai veicinātu atgriešanos Latvijā

- ir zināma nozīme
- ir ļoti būtiska nozīme
- grūti pateikt
- nav nekādas nozīmes
- nav lielas nozīmes

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

TRIMDAS ARCHĪVU MĀJUPCEĻŠ

Mācītājs Alfrēds Lappuķe:
“Tēva amata krusts beidzot ir apzeltīts”

Dzīvību un žēlastību Tu man esi devis, un Tava aizgādība ir pasargājusi manu garu un dzīvības dvašu. (Īj 10:12)

Šos Svēto Rakstu vārdus izvēlējās mācītājs Alfrēds Lappuķe un viņa laulātā draudzene Ariana, aicinot piedalīties Latvijas evaņģēliski luteriskās draudzes Francijā 70 gadu pastāvēšanas atceres brīdī, kas notika š. g. 18. jūnijā LELB Virsvaldes zālē. Mācītājs vēlējās pateikties Dievam par visām svētībām, kuŗas Lappuķu ģimene piedzīvojusi, kā arī nodeva draudzes archīvu un sava tēva – mācītāja Edgara Lappuķes amata krustu Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas Virsvaldei. Norises datums nebija izvēlēts nejauši – šajā dienā pirms 70 gadiem mācītājs Edgars Lappuķe saņēma ordināciju Parīzes Bijetu (*Billettes*) luterāņu baznīcā, bet pirms 68 gadiem pasaulē nāca mācītāja pirmdzimtais – dēls Alfrēds. Sešdesmit piecus gadus (tēvs Edgars – 25 un dēls Alfrēds – 40) mācītāji Lappuķes noturēja Parīzē 18. novembra valsts svētku dievkalpojumu, tikai pilntiesīgu latviešu luterāņu draudzi ar padomi noturēt neizdevās... Kā krusta saņemšanas brīdī sacīja archibīskaps Jānis Vanags: “Būt par luterāni Francijā pati par sevi ir liela varonība. Ļoti vērtīgi, ka vēstures materiāliem klāt ir savs stāsts.” Alfrēds Lappuķe atzina: “Mācītāja Edgara Lappuķes krusts manā iztēlē beidzot ir apzeltīts. Baznīca šo krustu nodos tālāk ar vēsturi, kuŗas svētība nebeidzas arī nākamajam krusta nēsātājam.” Atceres brīdī klāt bija arī Edgara Lappuķes meita Astrīda un jaunākais dēls Rolands, kuŗš ar lielu cieņu novērtēja brāļa veikumu archīva saglabāšanā un sakārtošanā.

LELB saņēma īpašumā kā dāvinājumu 877 dokumentus. “Tik perfekti sakārtotu archīvu – ar dokumentu aprakstiem, ziņām par autoriem – saņemam pirmo reizi!” atzina LELB archīvāre Iveta Kalme. Viņa arī sacīja, ka dokumentiem ir ne tikai vēsturiska, bet arī unikāla vērtība, ko šiem dokumentiem piešķir cilvēka roku un sirds pieskāriens. Saņemt šos dokumentus ir liels gods un tā ir liela uzticēšanās. “Mūsu uzdevums ir parūpēties par to, lai šo archīvu populārizētu un izpētītu. Aicinām pētniekus un studentus, tikai ar vienu nosacījumu – ir jāzina vācu un franču valoda, jo liela daļa dokumentu ir šajās valodās.” Archīva materiāli sastāv no biografiskām uzziņām par latviešu luterāņiem Francijā, kristību, laulību un izvadīšanas grāmatām, dziesmu un sprediķu grāmatām, dievkalpojumu lapiņām, “Latviešu Ziņām Francijā” (1948–2015), Edgara un Alfrēda Lappuķu bakalaura un maģistra darbiem, sarakstes, publikācijām presē, fotografiju albumiem, sprediķiem valsts svētkos, dokumentiem no kalpošanas Beļģijā, trimdas latviešu teologu uzrunām u. c.

No mācītāja Alfrēda Lappuķes uzrunas sarīkojumā:

“Šinī dienā pirms 70 gadiem mans tēvs tika ordinēts 2000 kilometru tālu no mājām, Parīzē, un tomēr šodien esmu šeit, viņa baznīcā. (..)

Man jautāja: vai tu šo nodosi drošībā? Nu, brālīt, nebaidies! Kaŗa laikā, 1944. gadā, baznīcas archīvi Elizabetes ielā nodega... Padomājiet, cik nu bija apdraudēti šie dokumenti, kuŗi viena metra garumā stāv mums priekšā. Slimības, pārvietošanās, pārcelšanās, negadījumi, arī peles un rūsa, slin-

māsiņa neizdzīvoja... Edgaram bija septiņi gadi, kad viņš zaudēja tēvu. Tajos gados Latvijā bija daudz bērnu bāreņu.

Pabeidzis Rīgas Skolotāju institūtu un trīs obligātos gadus nostrādājis par skolotāju, Edgars iestājās Teoloģijas fakultātē, vienu gadu pēc sava brālēna Roberta Krontāla. Ģimenei varam pieskaitīt arī Mārtiņu Stefenhāģenu, Dobeles mācītāju, kuŗu es satiku 1976. gadā. Viņa sieva bija Edgara māsa.

Roberts Krontāls ir viens no Latvijas baznīcas mocekļiem, un

bija arī archibīskaps Jānis Matulis, kuŗš arī bijis Rīgas Skolotāju institūta absolvents.

Neaizmirsīsim Edgara sievu Vēsma. Vai kādreiz mācītāja sieva skaitījās dzīves ideāls? Manā studiju laikā šai ziņā bija trīs galvenās kategorijas: skolotāja, medmāsa un mācītāja meita. Tajos laikos zviedru režisors Bergmans rādīja drūmas ainas no prezbitērāņu dzīves. Mācītāju sievietēm jātiek galā ar visādiem darbiem. Ļasot dokumentus, ir skaidrs, ka Vēsma, ja nu gluži nebija mocekle, tad tomēr upuris par labu lietai. Sevišķi pirmajos gados, kad vīra pienākumos bija daudzi braucieni pa visu Franciju un Beļģiju.

2008. gadā Vēsma pārcēlās atpakaļ uz Rīgu Rolanda un Diānas aizgādībā, dzīvojot tajā pašā mājā, ko atjaunoja viņas Parīzes draudzene ar vīru no Zviedrijas.

Mācītājs Alfrēds Lappuķe

kums, paviršība, neveiksme. Viens metrs – tie nav archīvi, tas ir pārpalikums, un tomēr tā ir Dieva gādība.

Ko nu mums stāsta šie materiāli?

Piedāvāju Andreja Krūmiņa grāmatas “Trimdas zeme Francijā” trīs sējumus, kur izstāstīts par tiem, kuŗi dzīvoja Francijā līdz 1976. gadam. Viņš rakstīja arī ceturto grāmatu, bet tā netika izdota.

Mani materiāli ir nosaukti par Latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes Francijā archīvu.

Jāatskatās senāk, ne tikai 70 gadus iepriekš, bet arī ne tik sen, jo es maz zinu par savu ģimeni. (..) Trimda mūs nepadarija ļoti ģimeniskus: nebija ģimenes, bija – draudze.

Tēva biogrāfijā lasām – Edgars audzis dievbijīgā ģimenē. Man jaunatklājums ir tas, ko caur “Radurakstiem” izlasīju internetā: pirms 90 gadiem ir pierakstīts, ka ģimene nāk no Lutriņiem. Tad, kārtējot materiālus, lasu par jauno mācītāju Teodoru Grinbergu, kuŗa pirmā draudze bija Lutriņos. 1905. gadā viņš solidarizējās ar ciemata padomi, ar saviem draudzes bērniem, lai paglābtu iedzīvotājus no soda ekspedīcijas. Pēc šā visa pārdzīvotā archibīskaps Grinbergs 1948. gadā, atcerējies vārdu *Lappuķe* (vai *Puķe*?!), ļoti labvēlīgi viņu uzņēma trimdas baznīcā.

Piedzimšana Edgaram bija pirmā lielā trauma: būdams dvīnis otrajā pozīcijā, viņš “pastūma” māsiņu un piedzima pirmais, bet

lasām, cik viņš bija ticīgs un patriotisks, esot plecu pie pleca ar mācītāju Rozenbergu vācu un padomju okupācijas laikos. Edgars Lappuķe, manuprāt, ir līdzīgs ticībā un patriotismā, sevi uzupurējot kalpošanā.

Edgars miris 1976. gada 10. janvārī. Viņam veltītās atvadu runas varam lasīt trijās valodās. Materiālu kārtēšanas laikā mani aizkustināja kāda teksta kopija, kuŗā rakstīts par to, ka 1976. gada februārī Rīgā ir bijis aizlūgums “Markus baznīcā” (tā, iespējams, ir drukas kļūda, droši vien – Mārtiņa baznīcā.) Tur mācītājs Augusts Ālers vadīja lūgšanu. Viņš bija studiju biedrs Edgaram un Robertam un arī ticības mocekļis. Klāt

Runā Rolands Lappuķe

Vēsma nomira 2016. gadā 90 gadu vecumā un ir guldīta blakus Edgaram Vesthofenā (*Westhoffen*), Francijā.

Septiņpadsmit gadus esmu kalpojis par mācītāju Mārtiņa baznīcā Milusā, Elzasā. Tur 1953. gadā mans sievastēvs Indulis Poruks tika atsūtīts mācīties pīt krēslus. Tur viņš arī klausījās mācītāja Edgara Lappuķes sprediķus. 1990. gadā Indulis Poruks, ciemojoties pie mums, satika savu bijušo amata skolotāju.

Edgars divus gadus pasniedza katehismu Neredzīgo institūtā pie Vesthofenas. (..)

1973. gada Lielajā Piektdienā uzsāku savu kalpošanu sprediķojot. Kaut kas latviski skanēja manī, un tas mani aicināja neatteikties pirmo reizi sprediķot latviešu valodā. Uz to mani aicināja arī Elmārs Ernsts Rozītis, ar kuŗu draudzējos studiju laikā. Divus gadus studēju Tibingenē, Vācijā, kur viņš pats arī bija studējis. Latviski pat nemācēju uzrakstīt vārdu “sprediķis”, bet mans tēvs palīdzēja valodas ziņā. Jāatzīstas, ka, iesākot sprediķošanu latviešu valodā, mani gatavoja uz Edgara Lappuķes aizvietošanu. Tas notika jau 1974. gada Valsts svētkos, pēc tam, kad viņam izoperēja vēzi.

1975. gadā latviešu izcelsmes

jaunie teologi tika ielūgti uz latviešu pirmajam Draudžu dienām Amerikā.

Mums Rīgas durvis palika slēgtas, bet man tās atvērās Monreālā, Kanadā, vikariātā pie latviešiem Kanadā. Diemžēl šis laiks man saistījās ar lieliem izaicinājumiem, un es 1980. gada 18. jūnijā atgriezos Francijā. Mēnesi vēlāk piedalījos laulībās katoļu baznīcā, kur drīkstēja lūgties arī latviešu valodā. Tajā laikā nepalika nepamanīts, ka es un Ariana bijām nolēmuši veidot kopīgus nākotnes plānus.

Pēc pāris gadiem prāvestam Elmāram Ernstam Rozītim atteicu kalpošanu latviešu draudzē Vācijā, Kaizerslauternā. Man nebija pa spēkiem aptvert milzīgo teritoriju, kas man bija uzticēta. Draudzes locekļi bija izkaisīti vairāku simtu kilometru radiusā. Tas, pēc kā es ilgojos manā kalpošanā, bija ciešāka sadarbība ar draudzes locekļiem. Abi ar manu sievu Ariānu sapņojām par vienu draudzes kopieni. (..)

Mēs nebeigsim mācīties līdzjutību un mīlestību, sevišķi no cilvēkiem. Kāda nozīme būtu šeit atnest 80 metru grāmatu? Es nepiedāvāju grāmatas, bet piedāvāju ieskatu materiālos, kuŗi liecina par aizkustinošiem cilvēku likteņiem. Šie liecinieki ir lielākā bagātība, kas atklājas aiz nespožiem dokumentiem.

Manā ordinācijas dienā mēs piedzīvojām arī pirmo šoku – nomira astoņas dienas veca meitiņa Delfina. Nekristīto bērniņu nebija iespējams izvadīt no baznīcas! Es redzu vēl to tumsu kapsētā... Sapratām, ka te daudz kas maināms, bet ar mīlestību un asarām, un tas atmaksājās.

Mācoties līdz ar cilvēkiem, man vislielākais izaicinājums ir bijis kalpot draudzēs, kur iepriekšējais mācītājs kalpojis jau 30–40 gadus un atstājis zināmu ietekmi. Viens bīskaps pat atteicās pieņemt savā novadā Edgaru: mums nevajag *hergelauferne* – svešs atskrējūšs – viņš teica. Zīmīgi, ka pēc gadiem šis mācītājs, nonākot veco ļaužu mītnē, tika aprūpēts, un viena no aprūpētājām bija Vēsma – tā “svešā atskrējūši”. Viņam neatlika nekā cits, kā vien pateikties Dievam par šo svešlo!

Līdz ar Francijas latviešiem mēs tomēr nespējām noturēt ar visām formalitātēm vienu draudzi ar padomi. Varam teikt, ka Dievs pats mūs vienoja ticībā, to apliecina trīs mapes ar dziesmu lapiņām un sprediķiem, kas veltīti Latvijas Valsts svētkiem. Tie liecina par 65 gadu garumā piedzīvotu draudzību.

Mācītāja Edgara Lappuķes krusts manā iztēlē beidzot ir apzeltīts. Baznīca šo krustu nodos līdz ar vēsturi.

Viena balss manā sirdī nerimst un dzied: “Tā Kunga vārds ir teikts un augsti slavēts! Aleluja!”

No www.lelb.lv

No Ņujorkas Elles ķēķa līdz Cēsīm

SALLIJA BENFELDE

Piektdienas, 3. jūlija pēcpusdienā Pasaules latviešu mākslas centrs (PLMC) vēra savas durvis, kas līdz šim bija slēgtas apmeklētājiem pandēmijas dēļ, ar trimdas mākslinieka Rolanda Kaņepa gleznu izstādi "Tēlu karuselis". Izstāde būs skatāma no 3. jūlija līdz 11. septembrim.

Rolands Kaņeps (1925-2011) bija latviešu trimdas gleznotājs, dzimis rīdzinieks, bet savas dzīves ceļu viņš beidza Ņūdžersijas štatā, ASV.

Kaņeps jau agri sācis apgūt glezniecības pamatus, pamatskolas laikā viņš mācījās pie gleznotāja Jūlija Matisona, vēlāk Jāņa Tillberga studijā. Mākslinieka studijas pārtrauca Otrā pasaules kara notikumi – 1944. gada rudenī viņu uz ielas sagūstīja vācu žandarmi un aizveda uz ostu, lai kuģi vestu uz Vāciju. Rolanda māte par to uzzināja, paspēja atnākt uz atvadīties. Tā bija pēdējā reize, kad Kaņeps redzēja savu māti, Latvijā viņš nekad vairs neatgriezās.

Rolanda Kaņepa glezniecība ir ievērojama ar figurālām kompozīcijām, kurām raksturīgs provokatīvs saturs. Dzīves laikā Kaņeps ir mainījis savu glezniecības valodu, un viņa pirmie, jaunībā gleznotie darbi ir pavisam citā rokrakstā, tajos var saskatīt viņa skolotāju un gleznotāju Jūlija Matisona, Jāņa Tillberga, Kārļa Brenčēna, Jēkaba Strazdiņa ietekmi. Astoņdesmito gadu beigās sākās, iespējams, Kaņepa glezniecības veiksmīgākais periods. Mākslinieks gleznoja figurālas kompozīcijas, kas balstītas uz Bībeles un antikās mitoloģijas sižetiem, viņa

Rolands Kaņeps. "Lauri un rozēs dzejnieci" (1983)

Mākslinieki izstādes atklāšanā. No kreisās: Aigars Kildišs, Ilmārs Rumpēters, Rolands Kaņeps, Voldemārs Avens aizv. gs. 60. – 70. gados

varoņi bija it kā bezmiesīgas, kalnsnas būtnes.

1997. gadā Rolands Kaņeps saņēma PBLA Kultūras fonda Goda diplomu glezniecībā.

PLMC, veidojot Kaņepa izstādi, ieguldījis nopietnu un lielu darbu – gan sākot ar to, ka bija jāuzzina, pie kurām tautiešiem un kurā vietā atrodas gleznotāja darbi,

jāvienojas par darbu atsūtīšanu uz Cēsīm, gan beidzot ar praktiskiem un tehniskiem darbiem. Gleznu ietvaru listišu krāsošanu, audeklu uzstiešanu veica PLMC direktors Kārlis Kanderovskis, izstādes iekārtošanā palīdzēja arī izstāžu kuratore Lelde Kalmīte un izstāžu zāles vadītāja Baiba Eglīte. Īpašs un vērtīgs ar tajā ietvertu informāciju ir izstādes katalogs, kurā redaktors ir Dainis Mjartāns, bet plaša un izsmeltošā teksta autors – dzejnieks Kārlis Vērdiņš. Izlasot katalogu un apskatot gleznu reprodukcijas, var iegūt nopietnu ieskatu gleznotāja dzīvē un glezniecībā. Katalogā ir arī izstāžu saraksts, kurās Kaņepa darbi bijuši skatāmi, sākot no 1940. gada.

"Izstāde ir kā Rolanda Kaņepa augšāmcelšanās," sacīja B. Eglīte, atgādinot, ka atsevišķi Kaņepa darbi ir piedalījušies daudzās izstādēs, bet vienkopus tik daudz gleznu un tik plašas informācijas par gleznotāju līdz šim nevienā izstādē nav bijis. Jāpiebilst, ka attāli Kaņepa radīnieki, kuri dzīvo Rīgā, uzzinājuši par izstādi, atveda uz tās atklāšanu vairākus gleznotāja darbus, kas tapuši, kad gleznotājs vēl bija pusaudzis un kas jau toreiz bija guvuši ievēribu un gleznoti pavisam citā stilā kā vēlāko gadu darbi.

Izstādes atklāšana pulcēja gan cēsiniekus, gan pilsētas viesus. Kultūras ministriju pārstāvēja ministra biroja vadītāja Marika Zeimule, kurā nolasīja kultūras ministra Naura Puntuļa uzrunu:

"Godātie izstādes veidotāji, apmeklētāji, Centra darbigā komanda! Sūtu sirsnīgus sveicienus, jaunās izstādes durvis verot! Pirms sešiem gadiem kāda vērtīga ideja pārtapa īstenībā, un Cēsu vecpilsētā uz pastāvīgu mājvietu iekārtotās Pasaules latviešu mākslas

centra galerija. Pavērās plašs darba lauks, kurā lieti noderējis par galerijas simbolu izvēlētais mākslinieka Jāņa Kalmītes gleznotais arklis. Ar to šajos gados ir uzarts jau krietns lauks no plašā, daudzveidīgā, Latvijā mazpazīstamā diasporas mākslinieku radītā manojuma. Plašas publikas kultūrapziņā ir ienākuši jauni, līdz šim tikai mākslas speciālistiem zināmi vārdi un darbi, kas radīti tālu no savas dzimtenes un tagad atkal uzņemti mājās, bagātinot latviešu mākslas kopējo ainu.

Ņujorkas Elles ķēķa mākslinieks Rolands Kaņeps ir viena no šīm mazpazīstamajām personībām – spilgts mākslinieks, meklētājs un sava ceļa gājējs, kas dzīves laikā izpelnījies gan publikas neizpratni un nosodījumu, neierakstoties latviešu trimdas mākslas koptajā tradīcijā, gan arī guvis atzinību, saņemdamas PBLA balvu glezniecībā.

Tagad katram izstādes apmeklētājam ir dota iespēja pašam ar laika distanci novērtēt šī izcilā mākslinieka devumu un izveidot savu viedokli par viņu.

Pasaules latviešu mākslas centrs ir ražīgi strādājis visus šos gadus, apliecinādams savu profesionalitāti, enerģiju, radošumu, sadarbības spējas. Man ir patiesi gandarījums, ka arī Kultūras ministrija ir bijusi uzticama partneris šajā kopdarbā, kas ļāvis Cēsīm, Latvijai un visai pasaulei iegūt šo mūsu kultūras kopainai tik nepieciešamo elementu.

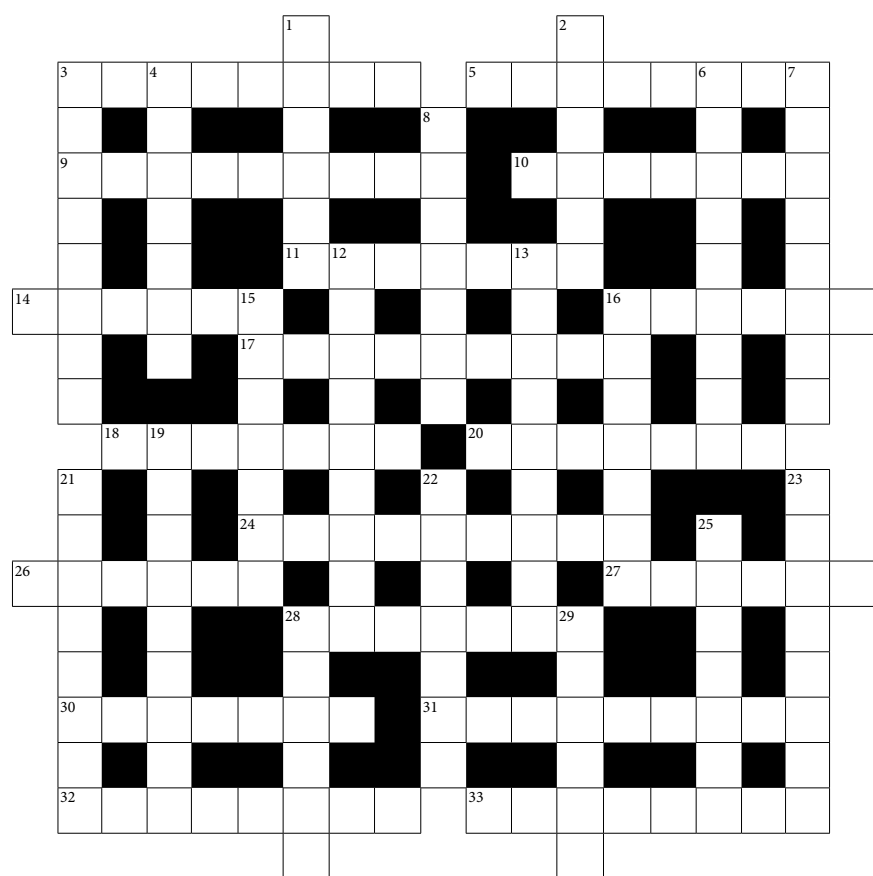
Paldies izstādes veidotājiem un visai Pasaules latviešu mākslas centra komandai! Lai spoži panākumi arī turpmāk!"

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

sarkanbrūns. 6. Pilsēta Vācijas dienvidos. 7. Augstāko augu vīrišķā dzimumšūna. 8. Aiviekstes pieteka. 12. Optiska ierīce novērošanai no aizsega. 13. Apdzīvota vieta (agrākais nosaukums), kur pirmo reizi Latvijā izveidoja mājturības skolu. 15. Elektrodzinēja nekustīgā daļa. 16. Stīgu mūzikas instrumenti. 19. Kāpostu dzimtas sakņaugis. 21. Vērtspapīrs. 22. Nelieli naudas ziedojumi. 23. Rīma. 25. Zvirbulveidīgo kārtas putns. 28. Valsts Āfrikas dienvidrietumos. 29. Paust atzinīgu attieksmi svētkos.

Krustvārdu mīklas Nr. 24 atrisinājums

Līmeniski. 4. Ksilofons. 7. Prosa. 8. Krusa. 9. "Fornarina". 10. Kasija. 11. Ass. 13. Aborts. 18. Nītaure. 21. Karūsa. 23. Davosa. 24. Kori. 25. Etna. 26. Pepino. 28. Ostina. 29. Acālīja. 34. Raizes. 35. Isa. 37. Kružze. 38. Atmatenes. 39. Urāns. 40. Irāna. 41. Epietēlijs.

Stateniski. 1. Slinka. 2. Oforts. 3. Krijas. 4. Kafija. 5. Skalbe. 6. Asorti. 12. Skat! 14. Nīkrāce. 15. Trīrijs. 16. Rases. 17. Pūķis. 19. Kvota. 20. Asūne. 22. Ako. 23. Dao. 27. Elks. 30. Tapirs. 31. Terase. 32. Trīsis. 33. Dzīlna. 35. Imanta. 36. Areāls.

Līmeniski. 3. Pilsēta Spānijas ziemeļaustrumos. 5. Asteru dzimtas augi. 9. Promēnādes. 10. Trauks šķidruma pārtvaicēšanai. 11. Medicīniska iestāde. 14. Trepes. 16. Ciemiņš. 17. Indīgi zirnēķi. 18. Tiesiskais stāvoklis. 20. Olveida trauki ar divām osām (bija izplatīti seno grieķu un romiešu zemēs). 24. Upe ASV un

Meksikā. 26. Latviešu aktieris (1951). 27. Tāds, kas pilnīgi apmierina izsalkuma sajūtu. 28. Grišļu dzimtas augi. 30. Vācu rakstnieks (1729-1781). 31. Seni šaujamo ieroči. 32. Samazgas. 33. Galvas daļa.

Stateniski. 1. Precīzs oriģināla noraksts. 2. Daugavas pieteka. 3. Atsevišķs, nošķirts. 4. Dzeltēni

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palīdz! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"

Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:

AS "Citadele banka"

Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:

USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.liktenardzys.lv

IN MEMORIAM

Atstājot jaunatnei ticību savam garam un darbam

Aizsaules pulkiem pievienojies Studentu bataljona pirmais komandieris kapteinis **Aleksejs Ozoliņš** (15.03.1934. – 26.06.2020)

“Ticība, varonība, pat jaunības neprāts bija vajadzīgs gan tiem studentiem 1918. gadā, kad Latvijas bruņotajos formējumos dibināja studentu rotu, kuŗa pēc dažiem mēnešiem Oskara Kalpaka vadībā devās cīņā par Latviju, gan tiem vidusskolēniem un studentiem, kas ar ticību brīvai Latvijai cīnījās Otrā Pasaules kara frontēs. Arī mūsdienās ticība rīdīnā un apņēmība cīnīties par tēvu un vectēvu ideāliem bija to jauno puīšu sejas, kuŗi gada nogalē pie Svētās uguns Brāļu kapos lāpu gaismā zvērēja uzticību valstij un tautai. Zemessardzes 65. Atsevišķā studentu bataljona izveidošanā savu sirdsdegsmi un organizatora talantu likuši aizsardzības ministrs un bataljona pirmais komandieris kapteinis **Aleksejs Ozoliņš**...” (*Brīvā Latvija* 2001.)

Pirms divdesmit gadiem, 2000. gada janvārī tas bija savilņojošs un patriotisks notikums. Brāļu kapos pie Svētās uguns spēcīgā, vīrišķīgā balsī tautā milētais aktieris un zemessargs **Eduards Pāvuls** lasīja rindas no Aleksandra Čaka poēmas “Mūžības skar tie”... *Jēzus Kristus tur virs udeņiem kā smiltīm iet/un negrimst*

tāpēc, ka viņš tic sev/savam garam, savam darbam, ko viņš dara...

Aleksejs piedzima Rīgā, bet bērnība pagāja Kurzemes pusē, jo audžuvecāki viņu paņēma no Liepājas bērnnunama pavisam mazu. Audzētāvs bija mežsargs. “Tad jau klāt bija 1945. gads un fronte tēva pagalmā”. Bijām spie-

sti dzīvot zemnīcā, jo mājas vienā pusē no lielceļa grāvja lēca ārā “atbrīvotāji” ar blāvieniem: *Za roģinu, za Staļina!*, bet otrā pusē sauca: *Ivan, Hānde hoch!* Ābeldārzā stāvēja nomaskēts vācu tanks.” Tādu atcerējās, kapteinis Ozoliņš pirmo iepazīšanos ar militārajām lietām. Mazajā zēnā šie pārdzīvojumi bija aizsākums vēlākajam kaŗavīram, zemessargam, savas zemes patriotam. Viens no Alekseja dzīves nozīmīgākajiem darbiem saistās ar Rīgas Politehnisko institūtu (tagad Techniskā universitāte). Strādādams RTU un dienēdams Zemessardzē, Ozoliņš piedalījās Barikāžu veidošanā. 1991. gadā nodibināja ZS 11. bataljona studentu rotu, kuŗā, patriotisku jūtu vadītā, iestājās RTU, LU un citu augstskolu studenti. 1992. gadā to pārveidoja par 65. Atsevišķo studentu rotu, bet 1997. gadā – par 65. Atsevišķo studentu bataljonu, kuŗa komandieris bija Ozoliņš no tā dibināšanas dienas līdz atvaļināšanās no dienesta. 1999. gadā. Aleksejs bija paraugs studentiem ar savu militāri sportisko stāju. Būdams sporta meistars orientēšanās sportā, viņš aktīvi līdzdarbojās Orientēšanās federācijas darbā. Aleksejs Ozoliņš no 2002. gada bija Latviešu virsnieku apvienības biedrs, bet 2010. gadā tika ievēlēts par Apvienības priekšsēdi. Viņš vienmēr augstu novērtēja, pat apbrīvoja latviešu

kaŗavīru: “Tajos gados, kad LVA bija Otrā pasaules kara kaujās rūditie, *gulagā* izdzīvojušie leģendārie kaŗavīri, savstarpējās attiecības un gaisotne bija cita. To pat grūti izskaidrot. Varbūt tas saistās ar kādu netveramu kaŗavīru auru, ka tu sēdi blakus vīram, kuŗš kaŗa rata braucienā nokļuvis ellē pie paša Reichstāga vai Veļikajas augstienes, vai Volchovas purvos, un vēl pamānījies no tām ellēm izklūt. Tajos gados braucām ciemos, devāmies godināt kritušos mazāk zināmos kapos, varējām uzraut kārtīgu leģionāru dziesmu.”

Aleksejam Ozoliņam, tāpat kā vīriem pie Veļikajas, pie Volchovas, bija sava pārliecība par izvēli Barikāžu un puča laikā, pārliecība būt kopā ar studentiem, kopā izveidot un būt blakus “savam loļojumam”, kā viņš mēdza sacīt – Studentu bataljonam.

Atv. kpt. **Aleksejs Ozoliņš** apbalvots ar Viestura ordeni, ar “Barikāžu dalībnieka piemiņas zīmi”, ar Aizsardzības ministra Goda zīmi “Par ieguldījumu Bruņoto spēku attīstībā”. Par teicamu dienestu **Aleksejs Ozoliņš** saņēmis virkni a aizsardzības ministra, Nacionālo Bruņoto spēku un Zemessardzes komandiera apbalvojumu.

Latviešu virsnieku apvienības vārdā izsaku līdzjutību **Alekseja Ozoliņa** dzīvesbiedrei **Dainai** un tuviniekiem.

Atv. kpt. **Andris Kļaviņš**

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Ģertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Ģertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P.O: 9-17, Pk.: 9-13)
Tālr. (redakcija) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas* mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem, kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Laika Mākslas kalendārs!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi LAIKS

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerciālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā – SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

Fonds “Namejs” aicina ikvienu dot savu ieguldījumu, lai varam atbalstīt veterānus, kaŗavīrus un viņu ģimenes!

ATCERIES SAVĒJOS!

Valsts aizsardzības un patriotisma fonds “Namejs”
Reģ. nr. 40008240249
Konta nr. SWED bankā
LV45HABA0551040447334

Pievienosimies arī mēs!

Skatiet arī sociālajos tīklos:
www.facebook.com/FondsNamejs

MATĪSS KUKAINIS

ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Vaļņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346

Pasūtiniet digitālo **Brīvā Latvija** laikrakstu ŠEIT:
www.brivalatvija.lv/abone-interneta

vai maksājiet bankā SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,

Konta nr.: LV80UNLA0050016243516

ar piezīmi “BL abon” un norādot vārdu, uzvārdu,

e-pastu un mājas adresi

Ik nedēļu izlasīsit Jums svarīgu informāciju labā latviešu valodā.

Abonementa maksa:

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

Par reklāmu un sludinājumiem sazinieties ar redakciju
Rīgā, Ģertrūdes ielā 27, LV-1011, e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv,
tālr.: +371 67326761 vai +371 29439423

www.facebook.com/@brivalatvija
[www.twitter.com @briva_latvija](https://www.twitter.com/@briva_latvija)

Mājaslapa:

www.brivalatvija.lv

SPORTS

SPORTS

SPORTS

SPORTS

LATVIEŠU CEĻOTĀJS
AIRU LAIVĀ ŠĶĒRSO
KLUSO OKEĀNU

Divu gadu ceļojums ir noslēdzies. Latviešu ceļotājs **Kārlis Bardelis**, iespējams, kļuvis par pirmo cilvēku, kas viens pats airu laivā, bez motora, burām vai pavadošā kuģa šķērsojis Kluso okeanu. Ceļojuma laikā Kārlis redzējis haizivis, bruņurupučus, piedzīvojis vienatni, milzums lielisku, izpalīdzīgu cilvēku atbalstu un pāri visam vērojis neaprakstāmi skaistu dabu. Kārlis savu ceļojumu beidzis Malaizijā un sāka kārtot formalitātes, lai atgrieztos mājās.

“Es šobrīd atrodos Malaizijā, divus gadus esmu pavadījis ceļā un šķērsojis Kluso okeanu šajā laivā,” stāsta Kārlis. 2018. gada janvārī Kārlis Bardelis pameta Latviju. Devās uz Dienvidameriku un kopā ar draudzeni Lindu ar tandēmvelosipēdu šķērsoja tālo kontinentu. Un tad pirms diviem gadiem 14. jūlijā iekāpa laivā, atstūmās no Peru krastiem un sāka ceļu pāri Klusajam okeānam.

ARTŪRS KURUCS –
PIRMAIS ACB ČEMPIONS
NO LATVIJAS

Artūra Kuruca pārstāvētā Vitorijas *Kirolbet Baskonia* Spānijā, Valensijā drāmatiskā cīņā triumfēja Spānijas augstākās basketbola līgas (ACB) sezonas noslēguma turnīra finālā, kur pieveica Rolanda Šmita pārstāvēto *Barcelona*. ACB finālā *Baskonia* svinēja uzvaru ar 69:67, zelta metienu 3,4 sekundes pirms finālsvīlpes iemetot Lukam Vildosam.

Artūrs Kurucs

Abi Latvijas basketbolisti bija fināla spēles pieteikumā. Kurucs 2019./2020.gada sezonā kļuva par divu nacionālo čempionātu uzvarētāju, jo *VEF Rīga* sastāvā viņš tika arī pie Latvijas zelta.

Rolands Šmits

Rolands Šmits ACB finālā piedalījās arī 2018./2019.gada sezonā, kad *Barcelona* seriāli līdz trim uzvarām ar 1:3 atzina *Madrides Real* pārākumu. Spānijas čempionāta finālā spēlēja arī Jānis Timma, Rinalds Mālmanis (abi – *Baskonia*) un Jānis Blūms (*Bilbao*). *Barcelonas* klubs par Spānijas čempionu kronēts 18 reizes, bet Vitorijas komandas kontā ir četras zelta medaļas. *Barcelona* finālā spēlējusi 40 reizes, *Baskonia* – deviņas.

Latvijas basketbolists Artūrs Kurucs arī nākamsezon pārstāvēs Spānijas čempionvienību Vitorijas *Kirolbet Baskonia*, vietējiem medijiem sacījis kluba prezidents Hosē Antonio Kvereheta. *Kirolbet Baskonia* kluba prezidents Spānijas medijos izteicies, ka arī nākamajā sezonā komandu pārstāvēs Baltijas perspektīvie basketbolisti – Kurucs, Tāds Sedekerskis (Lietuva) un Sanders Raieste (Igaunija).

2015. gadā Kurucs vienojās par septiņu gadu līgumu ar Vitorijas klubu. Latvijas basketbolists ir pieteicies šā gada NBA jauno spēlētāju draftam.

Viņš aprīlī intervijā Latvijas Basketbola savienības raidījumā “Basketstudija 2+1” sacīja, ka NBA klubam būs jāmaksā izpirkuma maksa, ja tas gribēs noligt cēsnienu. “Noteikti būs jāmaksā izpirkuma nauda, kas atrunāta līgumā. Zinot Amerikas komandu budžetus, tā nebūtu problēma, ja klubs ir ieinteresēts,” sacīja Kurucs.

FIBA Čempionu līgā šosezon *VEF Rīga* sastāvā Kurucs aizvadījis visas 14 grupu turnīra spēles, vidēji spēlējis 30,3 minūtes un guvis 10,6 punktus. Savukārt *Pafbet* Latvijas – Igaunijas Basketbola līgas turnīrā 25 spēlēs Kurucs vidēji 26,4 minūtēs iemētis 14,4 punktus. Kurucs izgāja laukumā arī vienā spēlē Spānijas čempionāta sezonas noslēguma turnīrā – viņš 15 minūtēs guva 6 punktus izdara divas rezultatīvas piespēles un bloķēja vienu metienu. *Kirolbet Baskonia* ar Kurucu laukumā guva par deviņiem punktiem vairāk nekā ielaida, kas bija otrs labākais rādītājs vienībā.

LAŠENKO KĻŪST
PAR LATVIJAS FŪTBOLA
FEDERĀCIJAS
PREZIDENTU

Par Latvijas Futbola federācijas (LFF) prezidentu 3. jūlijā ar pārliecinošu balsu vairākumu ievēlēts Vadims Ļašenko, kurš līdz šim vadīja Latvijas Telpu futbola asociāciju.

Vadims Ļašenko // Foto: LETA

Ļašenko LFF biedru balsojumā saņēma 96 balsis, bet viņa konkurents, iekšlietu ministrs Sandis Ģirģens tika pie 26 balsīm.

Savukārt par LFF viceprezidentiem tika ievēlēti Sergejs Kovaļovs un Olafs Pulks. Jaunajā valdē strādās Jānis Engelis, Anastasija Kučinska, Emīls Latkovskis, Nauris Mackevičs, Viktorija Mihaļčuka un Andis Rozītis.

Ļašenko ir piektais LFF prezidents organizācijas vēsturē. No 1990. līdz 1995. gadam organizācijas prezidents bija Vladimirs Ļeskovs, no 1995. līdz 1996. gadam organizāciju vadīja Modris Supe, kopš 1996. gada LFF prezidenta amatā bija Indriķsons, atkāpjoties 2018. gadā, kad šajā amatā LFF biedri ievēlēja Kasparu Gorkšu.

Ļašenko LTFA vada kopš 2014. gada, bet paredzams, ka viņš atstās savu amatu telpu futbola federācijā. Kopš 2017. gada viņš strādā arī par UEFA delegātu, bet pirms tam divus gadus bija virslīgas kluba RFS viceprezidents un valdes loceklis. Ļašenko strādājis arī par futbola tiesneša asistentu.

Jauniešvēlētais Latvijas Futbola federācijas prezidents Vadims Ļašenko 6. jūlijā pametis Latvijas Telpu futbola asociācijas (LTFA) prezidenta amatu, vēsta LTFA. “Vēlreiz pateicos visiem, kas atbalstīja manu kandidatūru LFF prezidenta vēlēšanās,” uzrunā telpu futbolā iesaistītajiem saka Ļašenko, apstiprinot atkāpšanos no amata. Nu jau bijušais LTFA prezidents pateicas visiem par kopīgu un sekmīgu darbu sporta veida labā. Līdz tuvākajam LTFA kongresam (datums tiks noteikts tuvākajā laikā) organizācijas prezidenta amats paliek vakants. Par organizācijas darbu starpsezonā rūpēsies LTFA izpilddirektors Jānis Nartišs.

Par Latvijas čempioniem telpu futbolā pirmo reizi kļuvusi Jelgavas *Petrow* komanda. Tā finālserijā ar 3:0 (5:1, 4:2, 5:4) uzvarēja Rīgas *Raba* futbolistus. *Petrow* ir desmitā komanda Latvijas telpu

futbola vēsturē, kas tikusi pie titula.

Šovasar ar Latvijas Futbola federācijas (LFF) finansējumu tika ieklāts jauns mākslīgā seguma futbola laukums Rīgas Hanzas vidusskolā, informē organizācija. Tas ir simtais LFF īstenotais mākslīgā seguma laukumu projekts Latvijas futbola infrastruktūrā. Pirmais bija Staicele 2010. gadā. Hanzas vidusskolas laukuma iepriekšējais segums bija pirmais Latvijā, kas tika pie FIFA sertifikāta uz četriem gadiem. Šāds sertifikāts nepieciešams, lai aizvadītu starptautiskus turnīrus. Savukārt jaunais segums ir ar FIFA kvalitātes standartiem.

FŪTBOLS

Latvijas futbola izlases uzbrucējs Roberts Uldriķis 5. jūlijā pirmo reizi kopš pērnā gada oktobra spēlēja *Sion* sākumsastāvā, taču neglāba komandu no zaudējuma Šveices superlīgas spēlē.

Roberts Uldriķis // Foto: FC Sion

Sjonas futbolisti 28. kārtas spēlē viesos ar 1:2 (1:2) zaudēja turnīra liderei *St. Gallen*, kuŗas turnīra pieteikumā ir pussargs Daniels Ontužāns.

DAŽOS VĀRDOS

Piltenē tika noskaidroti pirmie šā gada Latvijas čempioni vieglatlētikā. 10 000 m skrējienā uzvarēja **Karina Helmane-Soročenkova** un **Uģis Jocis**. Abi vieglatlēti sasniedza personīgos rekordus.

Ventspilī Latvijas **plūdmales volejbolā** pirmā posma sacensībās uzvarēja Tina Graudiņa/Anastasija Kravčenoka un Aleksandrs

Samoilovs/Jānis Šmēdiņš. Mārtiņš Pļaviņš/Edgars Točs ierindojās trešajā vietā.

Pazīstamais biatlonists **Oļegs Maļuhins** (*attēlā*) Daugavpili īsteno savu projektu. Viņš aicina bērnus un jauniešus trenēties sešos sporta veidos.

Igaunijas basketbola komanda *Parnu Sadam* pavēstījusi par latviešu centra spēlētāja **Laura Blaua** noturēšanu savā vienībā. Blaus aizvadītājā sezonā bija komandas bīstamākais ierocis groza tuvumā.

Latvijas autokrosa braucējs **Justs Grecis** guvis veiksmīgu *Buggy 1600* klases uzvaru *Alfa Racing* kausa izcīņā Čehijā, Humpolecas trasē. *SuperBuggy* klasē Ervins Grecis bija lideru pulkā, taču finālā izstājās, ziņo *autocross.lv*.

Pasaules čempionāts **motokrosā** solo braucējiem notiks no 8. līdz 16. augustam Ķeguma trasē. Sacensības notiks trijos posmos. Traumas dēļ nevarēs startēt Pauls Jonass.

Liepājā varētu notikt **pasaulē autorallija** posma sacensības. Tā paziņojuši Liepājas rallija organizatore – kompanija *RA Events*. Latvijas vadošā rallista Mārtiņa Seska ieskatā šī ir “milzīga iespēja Latvijai, jo WMC rallijam ir 60–70 miljonu auditorija visā pasaulē. Ceļi Kurzemes pusē ir legendāri un ļoti ātri.”

P. Karlsons

ZIŅAS	BIZNESĀ PORTĀLS NOZARE.LV	ARHĪVS	APSKATI
PR SERVICE	MEDIJU MONITORINGS	TULKOJUMI	FOTO UN VIDEO

LETA
nacionālā informācijas aģentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502

marketing@leta.lv

+371 – 672 225 09

www.leta.lv